

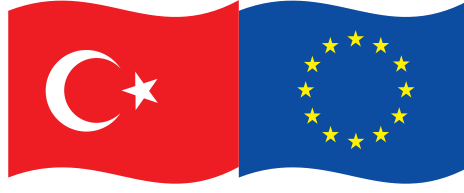
Bu program Avrupa Birliği tarafından finanse  
edilmektedir.

# SİVİL DİYALOĞUN GELİŞTİRİLMESİ VE İZLENMESİ PROJESİ

## DİYALOG İZLEME ARAŞTIRMASI



Bu yayın Avrupa Birliği'nin maddi desteği ile hazırlanmıştır. İçerik tamamıyla YADA Vakfı sorumluluğu altındadır. ve Avrupa Birliği'nin ve Türkiye Cumhuriyeti'nin görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.



Bu program Avrupa Birliği tarafından finanse  
edilmektedir.

# SİVİL DİYALOĞUN GELİŞTİRİLMESİ VE İZLENMESİ PROJESİ

## DİYALOG İZLEME ARAŞTIRMASI



Mart 2021, İstanbul

Bu kitabın yayın hakları Yaşama Dair Vakıf'a (YADA Vakfı) aittir.  
Kitabın tamamı veya bir bölümü hiçbir şekilde çoğaltılamaz, dağıtılamaz,  
yeniden elde edilmek üzere saklanamaz.

## HAZIRLAYANLAR

**Adhoc Araştırma Danışmanlık ve Eğitim Ltd.**

**Şti**

Rasimpaşa Mahallesi Nemlizade Sokak  
No:18 Kılıçkan Konak Kadıköy / İstanbul  
[www.adhoc.com.tr](http://www.adhoc.com.tr)

**Yaşama Dair Vakıf (YADA Vakfı)**

Koşuyolu Mah. İbrahim Ağa Cami Sok.  
No:4/1 Kadıköy, 34718, İstanbul  
[www.yada.org.tr](http://www.yada.org.tr)

## KATKIDA BULUNANLAR (A-Z)

Ceylan Özünel  
Dr. Ulaş Tol  
Esra Atalay Tuna  
Mehmet Ali Çalışkan  
Pınar Gürer  
Rümeysa Çamdereli  
Saygın Vedat Alkurt

## ARAŞTIRMA EKİBİ

Saygın Vedat Alkurt  
Cansu Peker  
Emre Taşdemir

## TASARIM UYGULAMA

Myra  
[www.myra.com.tr](http://www.myra.com.tr)

**Birinci Baskı**

## BASIM

1001 Matbaa-Mustafa Aydınlı

## İÇİNDEKİLER

<b>ÖNSÖZ</b>	<b>4</b>
<b>YÖNETİCİ ÖZETİ</b>	<b>6</b>
<b>YÖNTEM</b>	<b>9</b>
KAPSAM	11
<b>BULGULAR</b>	<b>12</b>
STK'LARIN DİYALOĞA AÇIKLIK TANIMLAMALARI	13
DİYALOG KRİTERLERİ – GÖRÜNÜR / GÖRÜNMEZ BARIYERLER	16
BİR ARAYA GELME KARARLARI VE MOMENTLERİ	25
İŞ BİRLİĞİ / DİYALOG BİÇİMLERİ	30
SİVİL TOPLUM DIŞI AKTÖRLER İLE İLİŞKİLER	33
SORUNLAR	37
DİYALOĞUN ETKİSİ VE GELECEĞE İLİŞKİN TAHAYYÜLLER	39
<b>DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER</b>	<b>43</b>
<b>EKLER</b>	<b>47</b>
EK 1. ARAŞTIRMAYA DAHİL EDİLEN PROJELERE İLİŞKİN BİLGİ NOTU (ALFABETİK SIRALAMA)	48

**ÖNSÖZ**

YADA Vakfı olarak 2018 yılının Aralık ayında başladığımız Avrupa Birliği tarafından desteklenen “Sivil Diyalogun Geliştirilmesi ve İzlenmesi” projesini STK’ların politika oluşturma süreçlerine demokratik katılımına katkıda bulunmak, STK’ların kendi arasındaki ve STK-Kamu, STK-Özel Sektör, STK-Kamu-Özel Sektör ilişkilerini geliştirerek bu sektörler arasındaki diyalogu güçlendirmek hedefiyle yürütüyoruz.

Proje kapsamında birbirini besleyen 3 farklı araştırma tasarladık. Bu araştırmalar; (1) Diyalog Haritalama: Sivil toplum-kamu-özel sektör arasındaki diyalogun haritasının çıkarılması, (2) Diyalog İzleme: Bu sektörler arasındaki diyalogun izlenmesi ve diyalogun ortak prensiplerinin ortaya çıkarılması ve (3) Medya İzleme: STK’ların ulusal medyada kamuoyunu ve karar vericilerin kararlarını etkilemek için kullandığı formların, boyutların ve kanalların izlenmesi, analiz edilmesi.

Diyalog İzleme Araştırması ile; Diyalog Haritalama Araştırmasının kapsamında ortaya çıkan farklılaşma alanlarına temas eden 6 proje seçildi ve bu projelerdeki diyalog ve iş birliği süreçleri derinlemesine incelendi.

Araştırmanın amaçları şu şekilde özetlenebilir:

- İyi diyalog örneklerini belirlemek
- İyi örnekler üzerinden diyalogun önündeki engeller ve olasılıkları analiz etmek
- Diyalog öncesi, sırası ve sonrası durumları belirlemek
- İyi örneklerden yola çıkarak diyalog bağlamındaki ortak prensipleri ortaya koymak.

Raporda yer alan araştırma sonuçlarını Ocak- Şubat 2021 tarihleri arasında belirlenen 6 proje ve oluşumlarda aktif roller üstlenen 30 proje yürütücüsü ile yapılan derinlemesine görüşmelerin analizi oluşturuyor. Araştırma çerçevesinde sivil toplumun kendi arasında, özel sektör ve kamu yönetimi ile diyalogu, kendi tarihsel tecrübeleri ve geleceğe ilişkin öngörülerini ortaya çıkarmayı hedefledik. Türkiye sivil toplumu için örnek olabilecek farklı motif ve iş birliklerini kapsayan projelerin değerlendirmesi vasıtası ile hem kurumlar hem dünya görüşleri ve hem de uzmanlıklar bakımından çeşitlenen, kapsayıcı ve sivil alanı genişleten yeni örneklerin oluşmasını temenni ediyoruz. Araştırma kapsamında görüşlerini paylaşarak çalışmaya katkıda bulunan sivil toplum uzmanları ve yöneticileri ile kamu kuruluşları ve özel sektör temsilcilerine teşekkür ederiz.

**YÖNETİCİ  
ÖZETİ**



Sivil toplum kuruluşlarının kendi aralarındaki ve diğer paydaşları ile arasındaki diyalog ve ilişki biçimlerinin ortaya çıkarılması amacıyla yürütülen ‘Sivil Diyalogun Geliştirilmesi ve İzlenmesi’ projesi kapsamında yürütülen ‘Diyalog İzleme Araştırması’nda farklı kategorilerden paydaşların bir araya geldiği, farklı uzmanlık alanlarını kapsayan ve farklı dünya görüşü içeren projeler belirlendi. Bu seçim sonrası araştırma kapsamına kadın/toplumsal cinsiyet, mülteci/insani yardım, çevre, eğitim, kent ve engellilik gibi tematik alanlarda faaliyet gösteren sivil toplum uzman ve temsilcileri, kamu yönetimi, özel sektör ve sosyal girişim temsilcilerine ulaşıldı. Ocak- Şubat 2021 tarihleri arasında belirlenen 6 proje ve oluşumlarda aktif roller üstlenen 30 proje yürütücüsü ve partneri ile video konferans aracılığıyla yüz yüze derinlemesine görüşmeler gerçekleştirildi.

Araştırma kapsamında belirlenen proje ve birliklikler şunlar (Alfabetik Sıralanmıştır):

- Afet Koordinasyon Platformu
- EŞİK- Nafaka Hakkı Platformu
- İMECE
- Otizm Eylem Planı
- Sarı Bisiklet
- Sultanbeyli Mülteciler Derneği

Araştırma kapsamında katılımcılara kurum ve kişilerin profillerine ilişkin sorular, iş birliği ve diyaloga dair algılar, proje sürecinde paydaşlarla ilişkiler, iş birliği/diyalog süreçleri, proje etkisine dair algılar soruldu.

Diyalog ve iş birliği yalnızca sivil toplum kuruluşları için değil, birçok kurum ve kuruluş için söylemsel düzeyde ortaklaşılacak ve sahiplenilen bir kavram. Diyalog Haritalama Araştırması'nın<sup>1</sup> da işaret ettiği üzere, **Türkiye’de sivil toplum kuruluşlarının geçmişe göre diyalog ve iş birliğine ilişkin algılarının olumsuzlaştığı görülüyor.** Katılımcılar kurulan iş birliklerinin yapılan etkilerin kalıcılığı ve sürdürülebilirliği açısından büyük öneme sahip olduğunu düşünüyor ve bunların kurulan iş birlikleri sayesinde olduğuna inandıklarını dile getiriyor. **STK’lar bir sivil toplumu aktörü olarak diyaloga açık olma misyonu taşısa da bir araya gelmekten ve birlikte görünmekten imtina edilen bazı durumlar, bazı aktörler ve bazı konular var.**

Bu durumları özetlemek gerekirse, **STK’ların çoğu zaman sınırı ve içeriği bilinmeyen etik kural ve prensip ve kriter setleri olduğu görünüyor ve STK’lar tarafında politik sınırlar çiziliyor ve bu sınırlar korunuyor.** Baskın eğilim olmasa bile sivil toplum kuruluşlarının kendi örgütlerinin **diyalog imkanlarını politik pozisyon ve dünya görüşüne göre sınırlandırdığı durumlara rastlanıyor.** Bu politik farklılaşmanın diyalog imkanlarını kısıtlamasına ilişkin bir anlatı da “istese de kabul görmeyiz”.

1 <https://yada.org.tr/yayinlar/diyalog-haritalama-arastirmasi/>, YADA Vakfı, Şubat 2021

Hem sivil toplum faaliyetlerinde hem kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerinde tanımlanmayan bir samimiyet ölçütü var. Bu ölçüt genellikle özel sektör ilişkilerinde ekonomik veya kamu ilişkilerinde ise politik çıkar sağlama üzerinden tanımlanıyor. STK'ların diyaloga ilişkin tecrübeleri kuruluşun kültürüne kalıcı olarak aktarılmıyor, dönemsel olarak kadroların (yönetim ve uzman kadroları) değişimi ile değişkenlik gösteriyor.

**Temalar arası bir araya gelmeler kısıtlı.** İnterdisipliner birliktelikleri desteklemek, bunun için alanlar açmak ve fonlar oluşturmak, hem diyalog ve iş birliği biçimini dönüştürmesi açısından, hem de spesifik toplumsal ihtiyaçların giderilmesi bakımından etkili olabilir.

Son yıllarda, özellikle Cumhurbaşkanlığı Sistemi Anayasa Değişikliği sonrası merkezi yönetimin yerel temsilcilikleri ile ilişkilerin zayıfladığı görülüyor. Sistemdeki merkezileşmenin STK'ların karar vericilere erişimini sınırlandırdığı ifade ediliyor. Özel sektör ilişkilerinde ise çekimserlik devam ediyor.

Kötümser tahayyüllerin temelini siyaset ve yasal mevzuatlardaki değişiklikler oluşturuyor;

iyimserlerin temelini net vakalar oluşturmuyor. Ortak sorunların artması, sorunlar ekseninde diyalog ve iş birliği zemini oluşturma potansiyelini artırıyor. Aynı zamanda diyalog ve iş birliğine ilişkin iyi örneklerin artması ve bu iyi örneklerin raporlanarak dolaşıma sokulması, gelecek iş birliği ve diyaloglar bakımından yol gösterici / motive edici. İyimser yaklaşımları destekleyecek vakaların yaygınlaşması ve görünürlüğün artması, diyaloga ilişkin potansiyellerin ortaya çıkmasına katkı sunabilir.

**Konu bazlı diyalog yaklaşımı farklı alanlarda çalışan ve farklı arka planlara sahip kurumları bir araya getirmek için fırsat yaratıyor.** Farklı siyasi, toplumsal, kültürel, etnik vb. arka planlara sahip ve farklı alanlarda çalışmalar yürüten sivil toplumun ortak bir konu/mesele etrafında bir araya gelip, uzmanlık alanları, farklılıkları ve deneyimleri doğrultusunda müzakere ve istişare edebilecek ortamların çoğaltılması diyalog ve iş birliği

Zeminini güçlendiriyor. Bu doğrultuda konu bazlı diyalog, **özgün bir yaklaşım** olarak etkin bir diyalog ve olası iş birlikleri için önemli katkılar sunabilir.

# YÖNTEM

Sivil toplum kuruluşlarının kendi aralarındaki ve diğer paydaşları ile arasındaki diyalog ve ilişki biçimlerinin ortaya çıkarılması amacıyla yürütülen 'Sivil Diyalogun Geliştirilmesi ve İzlenmesi' projesi kapsamında yürütülen 'Diyalog İzleme' araştırmasında farklı kategorilerden paydaşların bir araya geldiği, farklı uzmanlık alanlarını kapsayan ve farklı dünya görüşü içeren projeler belirlendi. Projelerin seçiminde 2020 yılında aynı proje çerçevesinde gerçekleştirilen Diyalog Haritalama Araştırması'nın ortaya koyduğu bulgular dikkate alındı. Bu rapordan yola çıkarak proje seçimleri üç kritere göre yapıldı:

- Farklı tematik alanlarda / uzmanlık ile faaliyet gösteren STK'ların bir arada olması,
- Farklı kategorideki kurum ve kuruluşların bir arada olması (Kamu yönetimi, sivil toplum, özel sektör, sosyal girişim vb.)
- Farklı dünya görüşüne / politik pozisyona sahip kuruluşların bir arada bulunması.

Bu seçim sonrası araştırma kapsamına kadın/toplumsal cinsiyet, mülteci/insani yardım, çevre, eğitim, kent ve engellilik gibi tematik alan-

larda faaliyet gösteren sivil toplum uzman ve temsilcileri, kamu yönetici, özel sektör ve sosyal girişim temsilcilerine ulaşıldı. Değerlendirme kapsamına alınan projeler, oluşumlar (platform ve inisiyatifler) şu şekilde (Alfabetik olarak sıralanmıştır):

- Afet Koordinasyon Platformu
- EŞİK- Nafaka Hakkı Platformu
- İMECE
- Otizm Eylem Planı
- Sarı Bisiklet
- Sultanbeyli Mülteciler Derneği

Projelerin detaylarına raporun EK 1. bölümünden ulaşılabilir. Saha çalışmaları Ocak 2021 ve Şubat 2021 tarihleri arasında gerçekleştirildi. Covid-19 pandemisinin yarattığı kısıtlılıklar nedeniyle tüm görüşmeler video konferans yoluyla gerçekleştirildi. Tüm görüşmeler katılımcıların bilgisi dahilinde kayda alınarak görüşme kayıtları çözümlenerek metin haline getirildi. Sonraki bölümlerde katılımcı profili ve araştırma kapsamına yer verilecek.

## KAPSAM

Ocak- Şubat 2021 tarihleri arasında belirlenen 6 proje ve oluşumlarda aktif roller üstlenen 30 proje yürütücüsü ve partneri ile video konferans aracılığıyla yüz yüze derinlemesine görüşmeler gerçekleştirildi. Görüşmelerde niteliksel veri toplamaya uygun şekilde tasarlanmış yarı yapılandırılmış soru yönergesi kullanıldı. Gerçekleştirilen mülakatlarda projenin sivil toplum, kamu paydaşları ve proje dışı ancak konu paydaşı olan sivil toplum kategorileri için farklı soru yönergeleri tasarlandı.

Derinlemesine görüşmeler ortalama 45 dakika sürdü. Bu görüşmelerin üst başlıklarını ise sivil toplum sektörünün iş birliği diyalog süreçlerine dair algılar, STK'ların kurduğu diyalog ve iş birliği türleri ile iş birliğinde dikkat edilen kriterler, STK'lar arası, STK-Kamu, STK-Yerel Yönetimler, STK-Özel Sektör arasındaki ilişkilere dair düşünceler, proje kapsamında çalışı-

lan paydaşlar, paydaşlarla ilişkiler ve yürütülen projenin hedef kitleye/meseleye etkisine dair görüşler oluşturdu. Soru yönergelerinde ele alınan konu başlıkları şu şekilde:

- Kurum ve Kişilerin Profillerine İlişkin Sorular
- İş birliği ve Diyaloga Dair Algılar
- Proje sürecinde Paydaşlarla İlişkiler
- İş birliği/Diyalog Süreçleri
- Proje/Program Etkisine Dair Algılar

**BULGULAR**

Raporun bulgular bölümü 6 proje ve oluşumun bileşenleri ve odaklandıkları konulardaki paydaşları ile yapılan derinlemesine mülakatların analiz edilmesi ile oluşturuldu. Raporlamada değerlendirmeler proje bazında değil, tüm görüşmelerin işaret ettiği baskın algı, dü-

şünce, yaklaşım ve tutumlar ekseninde yapıldı. Bu nedenle rapordaki akış, projelerin sıralanması ile değil, bulguların birbirleri ile ilişkisinin anlatsal bir bütünlük içinde organize edilmesi ile ilerliyor.

### STK'LARIN DİYALOĞA AÇIKLIK TANIMLAMALARI

Diyalog ve iş birliği yalnızca sivil toplum kuruluşları için değil, birçok kurum ve kuruluş için söylemsel düzeyde ortaklaşılabilir ve sahiplenilen bir kavram. Diyalog Haritalama Araştırması'nın da işaret ettiği üzere, Türkiye'de sivil toplum kuruluşlarının geçmişe göre diyalog ve iş birliğine ilişkin algılarının olumlulaştığı görülüyor. Geçmişte diyalog bağlamında daha kalın çizgiler tanımlanırken, bugün bu çizgilerin silikleştiği ve sınırların esnediği görülüyor. Söylemsel düzeyde de olsa sınırların bulanıklaşması, gelecekteki diyalog ve iş birliği zeminlerinin oluşması bakımından değerli.

Araştırma kapsamında görüşülen sivil toplum kuruluşlarında da benzer eğilime rastlanıyor. Görüşülen STK'lar kendilerini iş birliği yapan bir kuruluş olarak tanımlıyorlar. Bu genel geçer tanımın bazı sınırları / bariyerleri elbette

var. Bu bariyerlerin görünür olduğu durumlar raporun ilerleyen bölümlerinde tartışılacak ancak öncesinde STK'ların kendilerini iş birliği ve diyalog bağlamında nasıl tanımladıklarına bakmak önemli.

Katılımcılar kurulan iş birliklerinin yapılan etkilerin kalıcılığı ve sürdürülebilirliği açısından büyük öneme sahip olduğunu düşünüyor ve bunların kurulan iş birlikleri sayesinde olduğuna inandıklarını dile getiriyor. İş birliklerinin sağlıklı ilerlemesi için ise **çözüm üzerinde birlikte düşünebilmek ve hedeflerde ortaklaşabilmek** kriterleri belirleniyor.

“Kesinlikle, kesinlikle. İş birliği olmadan neredeyse işleyemeyen bir yapımız da var. Her şeyi muhakkak iş birliği üzerinden ortaklıklar üzerinden ilerletmeye çalışırız. Sahiplendirmeye çalışırız yani yerelde sahiplenme olmadığı müddetçe yerel yönetimlerde, yerel hükümetlerde vs. sahiplenme olmadığı müddetçe yerel halkta ya da STK’da ya da neyi ele alırsanız alın o sahiplenme ve iş birliği olmadığı müddetçe yapılanların kalıcı olamayacağına sürdürülebilir olamayacağına inanırız. Dolayısıyla bunu anahtar kavram ve çalışma biçimi olarak görüyoruz.” (Uluslararası Kuruluş)

“Bunun yani yaptığımız işi eğer siz iyi bir şekilde anlatırsanız ve dediğim gibi sürekli sorunu dile getirip yakınan taraf olmaktansa sorun ve çözüm önerilerinde birlikte getirip sürekli ve yaptığımız çalıştığınız alanla ilgili bilimsel veriye dayalı çalışmalarını paylaşırsanız ve bunun içinde çok iyi savunuculuk ve lobi faaliyetleri yürütürseniz bu iş birliğinin sağlıklı bir şekilde ilerlediğini söyleyebilirim.” (Engelli STK)

“Ama yani biz kendi açımızdan da X Vakfı olarak da çok şey öğrendik. Bu çok önemli. O diyalogu o ilişkiyi bu projeye hani X Vakfının o mesafeli o snop, üstten bakan, profesyonel ekipçe yürütülen, her şeyi ben bilirim havasından bir tık daha iş birliğine açık seviyeye geldiğimizi düşünüyorum.” (Engelli STK)

“İş birliği yaptığımızı söyleyebilirim. Özellikle sahadaki, saha ofislerimiz açısından düşündüğümüz zaman, saha ofislerimizde daha önce belirttiğim gibi bir servis haritalandırması yapılıyor. Bu servis haritalandırmasının üzerinden şey, iş birliği alanları seçiliyor. Bizim doğrudan sağlayamadığımız destekler bu şekilde sağlanmış oluyor.” (Mülteci STK)



İş birliği ve diyalog bağlamında görüşülen STK'lar ve kuruluşlar hali hazırda yaptığı projelerde farklı uzmanlıkları, farklı kategorileri ve farklı dünya görüşüne sahip STK'ları belirli hedefler üzerinde bir araya getirebilmiş kurumlar olmasına rağmen bu kuruluşlarda da dünya

görüşü bağlamında "uzaklık", "yakınlık" tanımlarına rastlanıyor. Başka bir deyişle STK'lar diyaloga açık olduğunu ifade ederken dahi kendi alanlarını kümeliyor ve diğer STK'ları stereotipleştirdiği özellikler üzerinden tanımlıyor.

**"Vallahi eğer yapılacak iş yapılması gereken ve şeffaf bir şekilde kamuoyuyla da paylaşılacak bir yapıdaysa biz dünya görüşüne bakmadan herkesle beraber çalışıyoruz." (Eğitim STK)**

### DİYALOG KRİTERLERİ – GÖRÜNÜR / GÖRÜNMEZ BARIYERLER

İş birliği ve diyalogun söylemsel düzeyde de olsa kuruluşlar tarafından sahiplenildiği söylemiştik ancak bu sahiplenmenin fiiliyatta yansımada görünür ve görünmez bariyerlerin olduğu aşikâr. Birer sivil aktör olan STK'lar ilkesel olarak diyaloga açık olmak misyonunu taşısa da **bazı durumlarda bazı aktörler ile ve bazı konular çerçevesinde** bir araya gelmekten ve birlikte görünmekten imtina ediyorlar. Bu durumu, aktör ve konuları bu

bölümde daha derinlemesine anlamaya çalışacağız.

Görüşmelerde vizyona / misyona ters düşme, etik kurallar, politik açıdan zıt olmama, samimiyet, demokratik iş bölümü kriterlerinin öne çıktığı görülüyor. Bunların yanında çalışılan konudaki yetkinlik ve bilgi birikimi de önemli kriterlerden biri olarak gösteriliyor. Bölümün konusunu bu kriter setleri oluşturacak.

### VİZYONA / MİSYONA TERS DÜŞMEME

Kuruluşların iş birliği ve diyalog bağlamında öne çıkardıkları önemli bir bariyer, kendi kuruluşlarının vizyon ve misyonları. Kuruluşlarının kuruluş senetleri, dernek tüzükleri ya da web sitelerinde kamuoyuna beyan ettikleri kuruluş

amaçları diyalog ve iş birliği bağlamında bir engel olarak da tanımlanabiliyor. Araştırmaya katılan ve toplumsal cinsiyet alanında faaliyet gösteren bir STK'nın temsilcisi bu bariyeri şu şekilde tanımlıyor:

**“Orada da vizyonumuza ve misyonumuza çok ters düşmeyecek, çok zıt olmayacak, çok ayrı köşelerde bulunmayacağımız konularda eğer birebir paydaşlık yapacaksak bunları gözetiyoruz ama onun dışında hani destek vermek için farklı konularda yönetim kurumumuzun kararıyla destek konularında da yine varız yani.”** (Toplumsal Cinsiyet STK)

Engellilik alanında çalışan bir sivil toplum kuruluşu temsilcisi ise vizyon ve misyona uygunluğun yanı sıra iş birliği yapılacak kuruluşun

hem hedef grubunun hem de faaliyetlerinin benzerliğini vurguluyor:

**“Tabi çalışma alanlarına bakıyoruz. Bizim vizyon ve misyonumuz çerçevesinde projeler yürüttüğümüz için bu çerçevede çalışmalarını yürüten sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yapıyoruz.” (Engelli- STK)**

**“Buradaki kriterlerimiz aslında hani bizim kendi vizyonumuza uygunluğuyla alakalı oluyor, yapılabilecek olan adımların uygunluğu. Yani şöyle bir şey diyebilirim, farklı alanlarda hizmet sağlayan çeşitli kurum ve kuruluşlar olabilir, özel sektör olabilir. Ancak bunlar bizim politikalarımıza ne derece uygun? Onun da bir yönetilmesi gerekiyor.” (Mülteci- STK)**

Oysaki vizyon ve misyon kuruluşların iş birliği ve diyalog bağlamındaki sınırlılıklarını zorunlu olarak kapsamayabilir. Ayrıca ve belki de daha önemlisi benzer vizyon ve misyona sahip kuruluşların iş birlikleri daha çok benzerlerin bir araya geldiği, iş birliğinden ziyade fikir ve güç

birliği kurdukları yapılara dönüşmesi de etkiyi kısıtlayan faktörlerden olabilir. Vizyon ve misyonu farklı kuruluşların diyaloglarının belirli bir meseleye farklı bakış açısı katmak için en azından bir potansiyelinin olduğunu söylemek de yanlış olmaz.

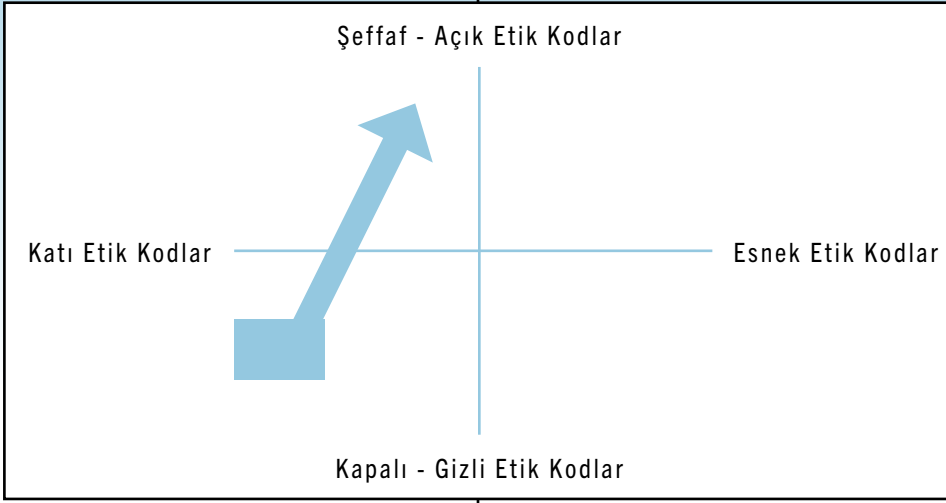
## ETİK KURALLAR / PRENSİPLER / KRİTERLER

Diyalog ve iş birlikleri önündeki engellerden bir diğeri ise STK'ların tanımladığı etik kurallar, prensipler ve kriterler. Altı çizilen etik kurallar görüşmelerimizde çoğu zaman net olarak tanımlanmadı ve görüşmeci ile araştırmacı arasında sözsüz mutabakata bırakıldı. Bu durum

aslında kuruluşlar arasındaki iş birliklerinde de çoğu zaman net olarak tanımlanmadığına dair ipuçları içeriyor. Sözsüz mutabakata bırakılan kriterleri iki eksenle kategorilendirmek mümkün: şeffaflık / kapalılık ve katılım / esneklik.

## DİYALOG İZLEME ARAŞTIRMASI

### ŞEKİL 1. ETİK KURALLAR EKSENİ



Etik kodlar ve prensiplerin diyalogun önünde bir engel olduğu görülüyor. Ancak birkaç mutabakat noktası haricinde (çocuk istismarı, çocuk işçiliği, insan hakları ihlali, silah sanayi vb.) netleşen bir etik kod setine rastlanmıyor. Yukarıda bahsettiğimiz iki eksen içerisinde değerlendirdiğimizde STK'ların büyük bölümünün kapalı bir etik kod seti olduğu söylenebilir. Bu

kodlar çoğu zaman beyan edilmediği için ne derece esnek ne derece katı olduğuna ilişkin bir şey söylemek güç. STK'lar arasındaki diyalogun artması için kuruluşların tanımladıkları etik kodların, prensiplerin daha açık olması, bazı durumlarda müzakereye açık olup olmamasının bilinmesi yararlı olabilir.

**“Burada da şunu söyleyebiliriz belki, dediğim gibi hani bütün kamu ve özel sektör iş yapalım yapmayalım tüm kurumlara eşit mesafede durmaya özen gösteriyoruz ama bu tabii ki de bu şey değil, etik kurallarımıza aykırı herhangi bir şey varsa onlarla da iş birliği yapacağız ya da bir arada olacağız diye bir şeyimiz yok ama hani aynı dünya görüşünde olmak gibi bir zorunluluğumuz ya da olmazsa olmazımız yok. Biraz faydaya bakıyoruz ama tabii ki belirli etik kurallar çerçevesinden.” (Toplumsal Cinsiyet – STK)**

Aynı konu çerçevesinde karşıt faaliyetler sürdüren kuruluşların diyalog halinde olması “imkânsız” görülüyor. Katılımcılardan biri bu durumu çevreyi savunan ve çevreye zarar veren kuruluşların karşıtlık içeren ilişkisi içinde ör-

neklendiriyor. Öte yandan böyle bir durumda bile diyalog içerisinde bulunmak ortaklaşan toplumsal veya çevresel meseleye etki etmek bakımından önemli olabilir.

**“Dolayısıyla hani, ben kendi kişisel görüşümle hani böyle bir tamamen taban tabana zıt bir, iki görüşün bir araya gelmesi hakikaten problemlidir diyebilirim. Hani o STK'nın duruşunu da etkileyebilecek bir şey olduğunu düşünüyorum ama tabii ki hani bu kadar işte çevreyi koruma üzerine çalışan bir kurum ve tamamen çevreye zarar veren bir kurumun bir araya gelmesi kadar zıt olmasa da hani diğer zamanlarda bir araya gelmenin hani iyi olacağına inanıyorum hani çok bir araya gelmek uygun olmasa bile.” (Özel sektör)**

## **ZIT OLMAMASI (POLİTİK POZİSYON / DÜNYA GÖRÜŞÜNE GÖRE KARŞITLIK)**

Sivil toplum kuruluşlarının kendi kurumlarının diyalog imkanlarını tanımlarken politik pozisyonlara ve dünya görüşlerine ilişkin sınıflandırmalar tanımladığı durumlara rastlanıyor. Açık ya da örtük şekilde tanımlanan politik pozisyonlar, karşıt olarak konumlandırılan STK'lar ile diyalog ihtimallerini imkansızlaştırıyor. Bu durum çoğu zaman mevcut bir siyasi

partiyi destek üzerinden değil, dünya görüşleri ve politik pozisyonlar üzerinden gerçekleşiyor. “İslami / laik”, “kadın hareketi savunucu olan / olmayan”, “ırkçı”, “kapitalist / antikapitalist” gibi tanımlar bu duruma örnek gösterilebilir. Toplumsal cinsiyet alanında faaliyet gösteren bir katılımcının ifadeleri bu durumu oldukça açıklayıcı:

**“Yani kriterlerimiz genelde, sonuç olarak bizlerin yani X’in, yani X açısından söylüyorum, çeşitli ilkelerimiz var. Bir kere, antikapitalist olması gerekir iş birliği yapacağımız kurumların. Onun dışında kesinlikle ırkçı olmaması gerekir. Kadın düşmanı, cinsiyetçi şeylerden, politikalardan uzak olması gerekir. Ve tabii ki emek ekseninde yan yana gelmemiz, yani kadın emeği, emek ekseninde yan yana geleceğimiz çalışmalar olabilir.” (Toplumsal Cinsiyet- STK)**

STK’lar yalnızca kendi pozisyonlarının karşıtı ile diyalog ve iş birliğinin imkansızlığı değil, aynı zamanda müşterek dünya görüşünü taşımadıkları tüm STK’lar ile diyalog ve iş birliği olanaklarının kısıtlılığına işaret ediyor. Başka bir deyişle yalnızca karşıtları ile değil, kendi

gibi olmayanların tümüyle bir mesafe olduğu gözüküyor. Ancak şunun altını çizmek önemli. **Karşıt ile diyalog “imkânsız”** olarak tanımlanırken, **kendileri gibi olmayan her kesim ile diyalog “tercih edilir değil”.**

**“Yani bir kere kadın bilincine sahip olması gerekiyor. Kadın birimi kurduk ya da kadın çalışması yürütüyoruz üzerinden çok toplumsal cinsiyet rollerini, kalıplarını çok daha iyi bilecek ve her iki cinsin özgürlüğü için gerekli alanları yaratabilecek bilince sahip olan, kadın bilinciyle yürütebilecek yöntemleri bulan bir yapıyla çalışmak hem önümüzü açar hem de birlikte iş gücümüzü daha rahat paylaşıyoruz. Feminist bir yapı olması bizi sevindirir.” (Toplumsal Cinsiyet – STK)**

**“Yani tahmin ediyorum, yakın olsa gerek. Çok düşünüp söyleyemiyorum ama dünya görüşünden ben ne anladığımı söyleyeyim, özellikle bahsettiğim şeffaflık ilkesi ve tarafsızlık. Yani yan yana durduğumuzda, yan yana bir resim verdiğimizde bizim tarafsızlığımıza bir halel getirmeyeceğini bildiğimiz kurumlarla içeriği net ve şeffaf şekilde paylaşılabileceğimiz iş birliklerinde bir araya geliyoruz. O anlamda evet yani bize yakınlarla çalıştık hep.” (Gençlik-STK)**

Politik farklılaşmanın diyalog imkanlarını kısıtlamasına ilişkin bir anlatı da “biz istesek de kabul görmeyiz” ifadesi üzerinden şekilleniyor. Bu durumun tecrübeler, yaşanmışlıklar üzerinden bir karşılığı da var. Katılımcılar geçmiş tecrübelerinde bir şekilde karşıt olarak tanım-

ladıkları tarafa “erişemediklerini” anlatıyor ve erişmeme nedenini siyasi kutuplaşma olarak tanımlıyorlar. Benzer bir yaşanmışlığı toplumsal cinsiyet alanında faaliyet gösteren bir STK temsilcisi şu şekilde anlatıyor:

**“Ya itiraf edeyim, o olmuyor. Yani hani şimdi gitmişiz, X Belediyesi’yle yapmışız. Çünkü arkadaşımız. Bizle aynı bakış açısı var, 8 Mart kutlaması açısından diyelim. Ama bu hani gidip (X)’in Belediye Başkanı bir kadın. Ben (X)’in Belediye Başkanını tanımak istedim. Çünkü (X)’in tek kadın belediye başkanıydı. Ama öyle bir kutuplaşan şeydeyiz ki bir türlü başaramadım diyeyim. Kendimden farklı, farklı derken herhalde siyasi görüş olarak farklı diye düşünüyorum. Çünkü biz daha çok feminist kadın hareketinin içinden feminist, iklim aktivizmi, LGBTİ hareketlerinin içinden, onlara daha yakın diyeyim. Daha progresif partilere daha yakınız” (Toplumsal Cinsiyet – STK)**

## TANIMLANAMAYAN SAMİMİYET ÖLÇÜTLERİ

STK'ların başka kurumlar ile diyalog süreçlerine girerken ya da bunları devam ettiren bir kriterleri de net olarak tanımlamadıkları "samimiyet" kavramı olarak öne çıkıyor. STK'lar başka kurumların hem ekonomik hem de kâr amacı gütmeyen faaliyetlerini samimiyet ekseninde tanımlıyor. Samimiyetten genel olarak kasıt bu faaliyetten ekonomik ya da politik bir çıkar sağlayıp sağlamaması. Ekonomik çıkar

konusu özellikle özel sektörün faaliyetleri ile daha çok ilişkilendirilirken, politik çıkar özellikle STK'ların GONGO olarak tarif ettiği siyasete ya da belirli bir politik kuruluşa bağımlılık durumu olarak tarif ediliyor. Mültecilik alanında faaliyet gösteren bir uzman bir şirket ile yaşadığı deneyimi tarif ederken şirketin desteğini kendi reklamını yapmak için bir çıkar sağlama amacıyla sergilediğini ifade ediyor:

**“Kriterlerimiz neler oluyor? Özellikle bu konuda samimi olması önemli, samimiye-  
tinin dışında bize uyum sağlayabilecek potansiyel de olması önemli. Mesela geçen  
bir şirket vardı, X şirketi. Bizim de evsizlikle alakalı farkındalık, duyarlılık yaratmak  
için çeşitli fikirlerimiz vardı onlarda kendileri bir fikirle geldi. Ama mesela biz ev-  
sizlerin hak ihlali olduğu için yüz görüntüsünü aldırıyoruz onlara. Onlar da mesela  
formatı değiştiremeyiz dediler.”** (Mülteci – STK)

Bir samimiyet vurgusu da kurumlar arası diyalogun yakınlığına / arkadaşça olmasına ve açıklığına işaret eden vurgu. Uzun yıllarda yürütülen bir sosyal sorumluluk projesinin yü-

rütücülerinden olan bir sivil toplum kuruluşu, özel sektör ile diyalogundaki açıklığı ve müzakereciliği şu sözler ile örnekliyor:

**“Bence (X)’in kesinlikle oldu olumlu yönde. Ondan çok eminim çünkü mesela (X)’in  
bize yapacağı başka sivil toplum iş birliklerinde, tabi ki bu samimiyetimize de dayana-  
nan bir şey, aslında yapmak zorunda değil ama bir şekilde konuşuyoruz mesela, biz  
bunun sohbetini yapıyoruz birlikte.”** (Fiziksel Aktivite / Sağlık – STK)



## LİDERLİK / ROL DAĞILIMI

Liderlik, rol dağılımı diyalog ve iş birliği alanında en az ifade edilen kriterlerden biri olarak karşımıza çıkıyor. Genel olarak eğilim eşitlik, partnerlik ve yatay ilişkilene şekline. Özellikle platform gibi yapılarda liderlik etmeye ilişkin tartışma-

ların sürdüğü durumlara da rastlanıyor. Ancak yapılan görüşmelerde karşımıza çıkan tablo bu tartışmaların liderliği kimin üsteleneceğinden daha çok eşit ve demokratik bir yönetimin nasıl olacağına ilişkin geliştirici bir tartışma.

**“Kadın örgütleri arasındaki dayanışmayı düşündüğümüzde de liderlik meselesi konuşulur. Çünkü feminizmin temelinde yatay ilişkilene vardır. Hiyerarşiyi kabullenmeyen bir yapı. Çünkü eşitliği böyle kurabiliriz. Bu yatay örgütlenmeye hazır olan kurumlarla iş birliği, feminist örgütler tarafından kolaylaşır. Ama “lead etme”, ille de bir ben liderlik edeceğim dendiği anda orada ilişkiler kopuyor. Yatay ilişkilenemeye hazır olan kurumlarla iş birliği diye ben bunu özetleyeyim gene, ilk söylediğim gibi.” (Toplumsal Cinsiyet- STK)**

Bazı durumlarda liderlik istenen değil, getirdiği yönetsel zorluklar nedeniyle tercih edilmeyen bir rol. Liderlik proje bazlı kurulan ilişkilerde çok öne çıkan bir sorun olarak ortaya çıkmıyor: faaliyetlerdeki sorumlulukların net olarak tanımlandığı durumlarda her STK kendi

aktivitesinden sorumlu oluyor, proje yürütücülüğü daha çok fon verene karşı bir prosedürel bir pozisyon olarak kalıyor. Bu durum mülteci, engellilik, toplumsal cinsiyet gibi farklı tematik alanlarda faaliyet gösteren STK'larda benzer bir şekilde karşımıza çıkıyor.

**“Açıkçası o kadar önemli olduğunu söyleyemem. Yani liderlikten kastınızı tam olarak anlayamadım ama hani zaten bir iş birliği olduğu zaman bir ortaklaşa bir şey üretiliyor, faaliyet üretiliyor. Çeşitli müzakereler yürütülüyor ve nihayetinde yapılacak çerçevesi çiziliyor. Yapılacak faaliyetin çerçevesi çiziliyor. O anlamda hani elbette ki hem bizim karşı tarafa verdiğimiz sözler oluyor. Hem karşı taraftan aldığımız sözler oluyor. Bir şey olduğunu söyleyemem. Olmazsa olmaz, hani biz kendimizi dayatırız, isteyen gelir gibi bir durum olmuyor.” (Mülteci- STK)**

“Liderlik, bakın biz kendi içimizde liderlikten şey yapmıyoruz. Liderlik değil, birlikte çalışma şeyi olan yani egoları belli bir yere bırakmış, hakikaten proje bazında, projenin çalışacağı bir sistem. Yani ben tabi ki burada şu önemli, bir ortak çalışmada birinin lider olması, projeyi onların belli şekilde yürütmesini kabul edebiliyoruz, yapabiliyoruz. (...) liderin kim olduğu da önemli değil, motivasyonu sağlayacak, birbirini onore edecek ve hakikaten hakkını verecek şekilde, görünürlükte eğer hakkını verecek şekilde davranıldığında hiçbir problem çıkmaz bizim için.” (Engellilik- STK)

“Aksine onlar alır, biz de destek verirsek ne ala. Liderlik kolay bir iş değildir. Birileri almışsa liderliği, ona destek olmak bizim anca mutluluğumuz olur.” (Toplumsal Cinsiyet- STK)

“Yani diğer STK’larla iş birliklerimiz yürüyor ama orada başka STK’larında orada sekreteryaya içerisinde olması, başka STK’larında bu konuda liderlik etmesi için fırsat verip onları destekliyoruz. İş birliği çalışmalarımız bu şekilde yürüyor. Liderlik etme olarak başladı ama daha sonra hiyerarşik bir liderlikten daha ziyade yatay bir iş birliği politikası olarak belirledik.” (Engellilik- STK)

“Yok, yaparız yaparız. İşin niteliğine göre değişir. Bizim bildiğimiz bir işse orada tabi ki biz “lead” etmek isteriz ama çokça işimiz de var destekçi kuruluş olarak dâhil olduğumuz.” (Eğitim- STK)

## BİR ARAYA GELME KARARLARI VE MOMENTLERİ

Bir önceki bölümde STK'ların diyalog ve iş birliği önündeki engellere ilişkin öne çıkan üst başlıklara yer vermiştik. STK'lar diyaloga ilişkin sınırlarını tanımlarken, bir yandan da diyalogun mümkünleştiği alan ve durumları da birlikte tanımlıyor. Bu nedenle hem imkân durumlarını hem de imkânsızlık durumlarını birlikte tartışmak önemli. Başka bir deyişle engel olarak “vizyon ve misyonumuza uygun olmaması” ta-

nımı yapılırken, diyalog imkanına ilişkin “aynı düşü ve hedefi paylaşma” kastediliyor. Bir araya gelmek kararları ve momentleri bölümünde STK'ların diyalogunu mümkün kılan kriter setlerine, anlatılara yer vereceğiz. Bunlar arasında önemli bir yer kaplayan “tanışık olmak, daha önce bir araya gelmek” durumunun ayrıca altını çizmek gerek.

## GEÇMİŞ DİYALOG REFERANSLARI / TANIŞIKLIK

Diyalogu mümkün kılan durumların başında geçmişte bir araya gelmiş olma tecrübesi geliyor. Birçok farklı alanda faaliyet gösteren STK en öncelikli kriterini birlikte olma tecrübesi olarak işaret ediyor. Bu ifade hem geçmişte

yapılan faaliyetin algıladıkları etkisi üzerinden, hem de süreç içinde oluşturdukları güven ilişkisinden geliyor. Ancak güven ilişkisi çoğunlukla “yakındakine” ya da “tanıdığa” güvene işaret ediyor.

**“Çok avantajı olduğunu düşünüyorum. Çünkü bu hem vakıf üzerinden gidiyor hem de vakıf çalışmalarınızda kişisel ilişkiler üzerinden de gidiyor. (...) O çalışmalarda hep bizim bir şeyimiz var iletişim CRM sistemimiz var iletişim çalışmalarında bu verileri tuttuğumuz için onlara e-bülten gönderip sürekli yaptığımız çalışmalardan da haberdar ettiğimiz için o anlamda geçmiş ilişkilerin ara vermiş olsak da gittiğimizde veya herhangi bir şekilde veriye ihtiyacımız olduğumuzda veya herhangi bir konuda desteğe ihtiyacımız olduğunda o tanışıklıkların çok önemli olduğunu düşünüyorum. Ya bunda bireysel tanışıklıklar da çok önemli çok insan ilişkileri çünkü maalesef ne kadar teknoloji gelişse de yüz yüze ilişkiler insan ilişkileri çok kıymetli.” (Engelli- STK)**

Uzmanlık ekseninde faaliyet gösteren sivil toplum alanı çalışan bir STK'nın temsilcisi, “yakına

güven”, “uzağa şüphe” durumunu şu ifadeler ile açıklıyor.

**“İş birliği kültürü var. Ama daha çok aslında şey, biraz eşle dostla bir arada olmaya yönelik bir iş birliği kültürü bu yani aslında benimle tamamen aynı sözü söyleyen ben olmasam da altına imzama atabilirim diyebileceğim bir kurumla yaptığım şeye iş birliği deniyor genelde.” (Uzman – STK)**

Tanışık olmak sayısal olarak iş birliklerini artırsa da kapsayıcılık bağlamında bir sorun teşkil ediyor. Sayıca fazlalaşan iş birlikleri farklı kategorileri, dünya görüşlerini, uzmanlıkları kapsayamıyor, iş birlikleri kendi kümelerini / ekosistemlerini

yaratıyor ve giderek diğer STK'lara kapanıyor. Tanışık olmayanların iş birliklerinin, diyalog alanını zenginleştireceğini söylemek yanlış olmaz. Bu içe kapanma durumunu sivil toplum içerisinde de ifade eden STK'lara rastlanıyor:

**“Ama bu öyle olmuyor pratikte, dolayısıyla benzeyenler arası iş birliği var o bile kendi içerisinde sınırlı sadece temalar arası iş birliği var orada da ama benzemeyenler arası iş birliği yok denecek kadar az.” (Uzman – STK)**

## KURULUŞLARI OLUŞTURANLARIN DİYALOGA YATKINLIĞI

Kuruluşlarda diyalog ve iş birliğine ilişkin kalıcı yazılı prensipler yok. Bu nedenle diyalog ve iş birlikleri kurumlar için geçmişten devrediliyor ve bir kültür oluşturuyor. Bu kültürü oluşturan, devam ettiren ya da dönüştüren aktörler yine bu kuruluşta çalışanlar ya da yöneticiler. Bu nedenle bir kuruluşun diyalog potansiyelini be-

lirleyenlerin aslında o kuruluşlarda çalışanların olduğunu söylemek yanlış olmaz. Diyalog ve iş birliği, kuruluşlar içinde kurumsallaşmamış olduğu için mevcut yönetim ve uzmanların açıklığına / kapalılığına bağlı kalıyor. Katılımcılar ile yapılan görüşmelerde kurulan ve devam eden ilişkilerde geçmişe ilişkin referanslar kuvvetli.

**“Yani çok daha bireysel düzeyde olduğunu düşünüyorum. Evet yani, bir sivil toplum, sivil toplum böyle. Yani yapılıyor mu? Yapılıyor. Ama bunun bireylere bağlı olduğunu düşünüyorum ben.” (Mülteci – STK)**

## İHTİYAÇ HALİNDE BİR ARAYA GELME

Acil ihtiyaçlar konusu iş birliği olanaklarının arttığı momentler. Bu durumlarda, ortaklaşılan hedeflere yönelik bir araya gelen kuruluşlar, kendileri tayin ettikleri uzmanlıklara yönelik sorumluluk alma eğilimindedir. Kriz anların-

da ortaya çıkan ve kriz sürecinde ortaklaşılan iş bölümleri, yönetim ve sözcülük gibi sorumluluklar sürecin sona ermesi, uzaması veya soğuması dönemlerinde yeniden tartışmaya açılabilir.

**“İşte AFAD’ı aramıştık. Öyle bir yönlendirmede bulundular işte valiliğe gelsinler gibi. Tam bir arkadaşı gönderecektik sonra paydaşlarımıza da diyoruz ki sizde ne yapıyorsunuz beraber yapalım daha çok şey yaparız koordineli bir şekilde. Onlardan direkt yöneticileri gidiyordu. Biz de o zaman dedik ben de mesela atladım gittim onlarla, oraya gittiğimizde bir ister istemez masaya oturduğumuzda ne yapabiliriz ne edebiliriz derken bir anda orada bir kitle oluştu. Bu işte sizin söylediğiniz gibi sivil toplumla bir koordinasyon yaratabilecek hatta kamunun ve özel sektöründe işin içine girebileceği bir koordinasyon ağı oluştu ve çok güzel bir model oluştu.”**  
(İnsani Yardım – STK)

## HEDEFLERDE BENZEŞME / AYNI DÜŞÜ PAYLAŞMA

Hedefler bakımından benzeşmeler iş birliği ve diyalogu artırıyor. Benzerler arası iş birliği ve diyaloga ilişkin bir örnek de hedeflerde benzeşmeler. STK’ların iş birliği geliştirme konusunda ilk akıllarına gelen kuruluşların kendilerine en

çok benzeyen kuruluşlar olduğu gözüküyor. Bu nedenle mevcut iş birliği dünyasını genel olarak benzerlerin birlikte yer aldığı, farklılıkların dışlandığı bir alan olarak tanımlamak doğru olur.

**“Düş birliği diyoruz. Konuşmalarımızda başkanlarımızın yani aynı düşü kurabildiğin paydaşlarla ya da diğer STK’larla kuvvetli ve faydalı iş birlikleri yapabiliyorsunuz.”**  
(Toplumsal Cinsiyet- STK)

## UZMANLAŞTIĞI SPESİFİK ALANLARIN OLMASI / KENDİ UZMANLIĞININ KAPSAMINDA BİR ARAYA GELME

Uzmanlıklar ekseninde bir araya gelmek STK'lar tarafından etkili bulunuyor. Yetkinlikleri dikkate alan aktivite düzeyinde görev ve sorumluluk paylaşımı, kurulan iş birliklerinde önemseniyor. Bu fonksiyonel ayırım meselelere etki bağlamında önemli olsa da tematik alanlarda sınırlı kaldığında konulara ilişkin disiplinler arası ihtiyaçları kapsayamıyor. Hem tematik alanda hem yaklaşım bağlamında hem de ak-

tivite bağlamında çeşitlilik sorunlarının farklı yönlerine temas edebilme bağlamında önemli olacağını söylemek yanlış olmaz. Sivil toplum alanında da faaliyet gösteren araştırma katılımcısı bir akademisyen, uzmanlıklar arası farklılaşmanın proje sürecinde bileşenlerin kapasitesini güçlendirme bakımından yararlı olduğunu şu ifadeler ile anlatıyor:

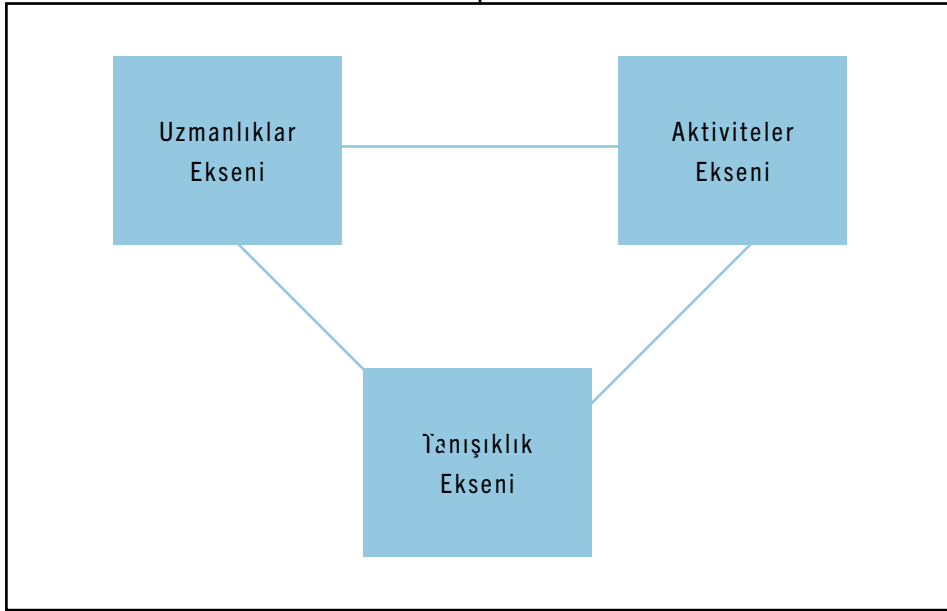
**“Yani bizim de yola çıktığımız zaman tabii çok bilmediğimiz bir alandı ve mesela aynı alanda çalışan bazı sivil toplum kuruluşlarının bile çok yan yana durmadığını fark ettik. Oysa birbirlerinden çok öğrenebilirler ya da herkesin yetkinlikleri farklı. Mesela kimisi gönüllü koordinasyonunda çok iyi, kimisinin iletişim stratejileri çok iyi. Kimisi çok iyi savunuculuk yapıyor.” (Akademi)**

## İŞ BİRLİĞİ / DİYALOG BİÇİMLERİ

Projeler ve platformlarda diyalog ve iş birlikleri farklı düzeylerde ve farklı biçimlerde kuruluyor. Projelerin fon sağlayıcı kuruluşa beyan edilen bölümü genellikle projenin yönetim yapısı ve aktivitelerin sorumlularını içerse de bu iş bö-

lümünün arka planını anlamak önemli. İş bölümlerini üç ana başlıkta incelemek mümkün: uzmanlıklar ve tematik farklılaşmalar üzerinden kurulan, aktiviteler üzerinden kurulan ve tanışıklıklar üzerinden kurulan iş bölümleri.

### ŞEKİL 2. İŞ BİRLİĞİ BİÇİMLERİ



Bu iş bölümleri her proje için ayrıksı kategorilere işaret etmeyebilir; her projede birbirinden farklı ve çeşitli iş bölümü modelleri olabilir. Bu

bölümde, çoğu zaman iç içe geçse de ya da birden çok modeli içerse de bu iş bölümü biçimlerine biraz daha yakından bakacağız.



## UZMANLIKLAR / TEMATİK FARKLILAŞMALAR EKSENİNDE

**İncelenen projelerdeki** diyalog ve iş birliklerinde uzmanlıklar ve tematik farklılaşmalar ekseninde temasların öne çıktığı söylenebilir. Örneğin Afet Koordinasyon Platformu ya da Eşitlik için Kadınlar Platformunda (EŞİK) ortak hedefler doğrultusunda gerçekleştirilen temaslarda alınan roller her kuruluşun kendi kapasite ve

uzmanlığı ekseninde. Afet Koordinasyon Platformunu oluşturan arama kurtarma, yardımlaşma, iletişim / koordinasyon, insani yardım, sağlık, gıda, çocuk ve eğitim gibi birçok farklı alanda sivil toplum kuruluşu ve kamu kuruluşu olduğunu görüyoruz. Yine EŞİK'te benzer bir uzmanlık farklılaşması olduğu görülüyor.

**“Şimdi bizim bileşenlerimiz de hakikaten çok farklı dünya görüşüne sahip örgütlerden oluşuyor. Dediğim gibi LGBTİ bireylerin örgütleri var. Ama diğer yandan, işte Kemalist söyleme sahip örgütler var. Diğer yandan dindar kadın örgütleri var. Kürt kadın hareketinden örgütler var içimizde. Farklı farklı dünya görüşleri ve çalışma alanlarına sahip bu yapılarla konuşurken uzun zaman alan, meşakkatli karar süreci iş birliğini ve ilişkiyi sürdürmeyi kolaylaştırıyor.”** (Toplumsal cinsiyet-STK)

Uzmanlıklar eksenini tematik, spesifik ve faaliyetlere ilişkin uzmanlıklar olarak kümelemek mümkün.

- Tematik uzmanlıklar (Çevre, kalkınma, mülteci, toplumsal cinsiyet, gençlik, engellilik, yaşlılık, eğitim vb.)
- Spesifik uzmanlıklar (Doğa koruma, biyoçeşitlilik, kadın istihdamı, kadının siyasi temsiliyeti, otizm, mülteci hukuki destek, psiko-sosyal destek vb.)

- Faaliyetlere ilişkin uzmanlıklar (araştırma, izleme, savunuculuk, iletişim, raporlama, koruma, yardım, eğitim vermek, kapasite geliştirmek vb.)

Uzmanlıklara göre iş bölümlerinde mesele ile ilişki biçimi, hedeflenen doğrultusunda konunun farklı boyutlarına temas etmeye olanak veriyor. Örneğin mülteci konusunda uzmanlıklar ekseninde kurulan bir proje, mülteciliğin farklı boyutlarına farklı yöntem ve yaklaşımlar ile temas ediyor.

## AKTİVİTELER EKSENİNDE – FONKSİYONEL

Aktiviteler ekseninde iş birliklerine daha çok fonlanan projelerde rastlanıyor. Bunun temelinde iki nedeni var: ilki projelerin ortaklı yürütülmesinin genellikle şart ya da tercih nedeni olması, ikincisi de bir kuruluşun o projeyi tek başına yürütmeye yeterli insan kaynağı, uzmanlık, sosyal sermaye ve finansal kaynağının olmaması. Bu tarz genellikle “mecburi” kurulan ortaklıklardan genel eğilim projelerin ak-

tivite bölüşümü ile gerçekleşmesi. Bu ekseninde gerçekleşen projelerde bir rastlanılan durum ise proje sürecinde partnerlerin kendileri aralarında iletişimin sürece ve proje gereksinimlerine dair olması. Genellikle proje boyunca temaslar düşük oluyor, mecburi durumlarda bir araya geliniyor, hedeflere ve içeriğe ilişkin diyaloglara az rastlanıyor.

## TANIŞIKLIK / ORGANİK BAĞLAR ÜZERİNDEN

Partnerlik ilişkisinin bir biçimini de tanışıklık ya da organik bağlar üzerinden şekillenen partnerlik biçimleri oluşturuyor. Sivil toplum kuruluşlarının yakınlık listeleri olduğu görülüyor ve proje yazma sürecinden başlayan ortaklıklar ajandanın ilk sırasındaki doğrudan iletişimde olunan STK’lar ile oluyor. Geçmiş ilişkilerden referansla gerçekleştirilen uzun vadeli partnerliklerin gözlemlenebilen bir sonucu

da STK’ların böyle yapılarda yetkinliklerinin ve perspektiflerinin birbirine yaklaşması. Başka bir deyişle uzun süreli ilişkilerin projeleri gerçekleştiren bileşenlerin *özgünlüklerini* törpüleme ve bu bileşenleri birbirine benzetme riskini beraberinde getiriyor. Bu durum rakamsal olarak fazla sayıda iş birliği yaratsa da farklılıkların kaybolması bakımından iş birliklerini niteliğini zayıflatma tehlikesini barındırıyor.

**“Yani STK’lar arası iş birliği daha çok bireyler üzerinden gidiyor benim gözlemlediğim. Yani ben tanıyorsam, ...’de arkadaşlarım varsa, ...’de varsa, işte ... Derneği’nde, ben tanıyorsam o insanları aklıma onlar geliyor. Evet, onların da faaliyet alanı budur.” (Akademi)**

## SİVİL TOPLUM DIŞI AKTÖRLER İLE İLİŞKİLER

Önceki bölümlerde daha çok sivil toplumun kendi aralarındaki ilişkiler üzerine yoğunlaşmıştık. Bu bölümün ana hattını sivil toplum kuruluşlarının sivil toplum dışı aktörler ile ilişkileri oluşturacak ve kamu kuruluşları, yerel yönetimler ve özel sektör ile ilişkiler bir arada değerlendirilecek.

Kamu ile ilişkilerin politik atmosfer ve Türkiye’de yaşanan sistem değişik nedeniyle son 5

yılda büyük bir değişime uğradığına değiniliyor. Özellikle merkezi karar mercileri ve illerdeki temsilciliklerinin geçmiş diyaloga daha açık oldukları, son 5 yılda ise daha çekimser oldukları ifade ediliyor. Bir görüş de özellikle il düzeyinde müdürlüklerin karar verici özelliklerini yitirdiği ve yalnızca merkezden alınan kararların uygulayıcısı olarak rollerinin yeniden tanımladığı görüşü. Bir sivil toplum uzmanı bu durumu şu ifadeler ile anlatıyor:

**“Kamu nedir derim öncelikle kamudan kastın ne bilmiyorum ama eğer yani orayı da yani katman katman düşünmek lazım. Kamuyu bir karar verici olarak konumlandırıyorsak burada artık bakanlıklardan bahsetmiyoruz. Belki bunu 10 sene önce sorseydik ben çok uzun süredir sivil toplumdayım. Eskiden biz gidip bir şube müdürüyle konuştuğumuz zaman bunu böyle baya iyi bir temas olarak değerlendirirdik. Çünkü aslında şube müdürünün dahi orada bir karar yetkisi vardı ama şu an öyle değil mevzu. Şu an kararlar merkezden alınıyor. Dolayısıyla kamu dediğim şey aslında uygulayıcı bir yer haline geldi.” (Uzman – STK)**

**“Ya gene ya bilmiyorum hani çok mu pesimistim ama güvensizlik ortamı çok yatkın yani kamu yerel yönetime güvenmiyor, yerel yönetim sivil topluma güvenmiyor, sivil toplum yerel yönetime güvenmiyor. Ee güven olmayınca da ortada diyalog çok fazla çıkmıyor.” (Mülteci – STK)**

Geçmişte de kısıtlı olan diyalog imkanlarının son yıllarda iyice azaldığı ifade ediliyor. Kamu yönetimi ile diyalog özellikle insani yardım ve mülteci alanında faaliyet gösteren STK'lar için sahada daha rahat çalışmasına olanak sağlasa da diğer kategorilerde merkezi yönetim ile ilişkilerde kısmi çekincelere rastlanıyor. En önemli çekince ise bir aradalığın kendi meşruiyetlerine zarar vereceği düşüncesi. STK'lar kamu kurumlarının kendilerini yeteri kadar alana almadığını, bazı kuruluşlar ise kamunun iletişim kanallarının kendilerine kapalı olduğunu ifade ediyor. Ancak bazı sivil toplum kuruluşları bunun tek nedenini kamudaki dönüşüm üzerinden tarif etmiyor; sivil toplumu da bu uzaklaşmada sorumlu görüyor. Bir görüş sivil toplum

kamu diyalogundaki mevcut durumu şu cümle ile özetliyor: *“Aslında onlar bize ne kadar uzaksa biz de onlara o kadar uzağız”.*

Yerel yönetimler ile diyalog merkezi yönetime göre daha rahat kuruluyor. STK'lar yerel yönetimler ile hem diyaloga hem de iş birliğine merkezi yönetime göre daha açık. Yerel yönetimler ile iş birliği temelde belediyenin fiziksel olanaklarından yararlanma ekseninde gerçekleşiyor. Yerel yönetimler ile ilişkilerde dikkat edilen bir diğer nokta ise “tarafsız” olmak adına siyasi olarak kapsayıcı olmak. Farklı partilerden belediyeler ile yapılan iş birlikleri kuruluşlara “tarafsızlık” ve “siyaset üstü olmak” üzerinden bir meşruiyet kazandırıyor.

**“İşte mesela X partili bir belediyeye çalışırken ya da işte mesela geçen meclis milletvekili adalet komisyonundan, meclisten bir milletvekiliyle görüştük ama bunda mesela bir iki sene önce şey Y belediyesinin evsizlikle ilgili bir çalışmaları vardı. Şu an ki (Z) belediye başkanı (...) ile görüştük o dönem (Z) Belediye Başkanı. Şu an ama farklı partilerin belediyeleriyle çalışıyoruz. Yani bu konuda en azından biri yani kendimizce bir siyaset üstü olabilmişliğimiz var.” (İnsani Yardım – STK)**

“Mesela biz her türlü siyasi kuruma ya da devlet dairesine eşit mesafede durmaya özen gösteriyoruz, bu en olmazsa olmazımız. Dolayısıyla biz konuda hiçbir sıkıntı yaşamıyoruz.” (Toplumsal Cinsiyet- STK)

“Tahminin daha dinamik oluyor, yerel yönetimle yapılan işlerde hani hem il hem de ilçe seviyesinde baktığımız zaman belki bir kamu kurumunun çalışmaktan biraz daha kolay olabiliyor bürokratik çerçevede hani öyle birkaç gözlemimiz var ama tabii genellemek zor dediğim gibi her başlıkta olduğu gibi.” (Özel Sektör)

“Evet geliyoruz. Şöyle söyleyeyim, STK’ların, görüş, dünyaya bakış, bunlar çok önemli şeyler değil. Herkes bayrağımızı sevsin, vatanımızı sevsin, herkes başımızın tacı. Diğer türlü sivil toplum kuruluşları arasında hiçbir şekilde ocu, bucu, şucu, oncu, onlarca diye bir ayırım asla ve katiyen yapılamaz. Çok yanlış olur.” (Eğitim STK)

## KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUK / REKLAM DENGESİ

STK’ların kurumsal sosyal sorumluluk projelerindeki reklam dengesine ilişkin çekinceleri belirgin. Projelerin yarattığı etki ve bu etkiyi yaratmak için özel sektörün ayırdığı kaynak ile iletişime ayırdığı kaynak sorgulanıyor; bazı KSS projeleri şirketler için “reklam aracı” olarak tanımlanıyor. Lakin iyi örnekler çerçevesinde gerçekleştirilen mülakatlar öne çıkan genel eğilim özel sektör iş birliklerine açık olunması yönünde. Ancak bu durum birtakım çekinceler ile dile

getiriliyor: **reklam dengesi, projeyi / müdahaleyi olduğundan büyük gösterme**, konu ekseninde **konunun faili olan aktörle bir araya gelmeme** (çevreye zarar veren şirketler ile çevre projesi gerçekleştirilmemesi), **çekinceli sektörlerden** uzak durma (halk sağlığına, tarımsal üretime, çevreye zarar veren sektörler, silah sanayi vb.) ve **şirketlerin toplumsal algısını** gözetme (hükümete yakın olma, geçmişte işçi haklarına ilişkin yaklaşımları vb.).

**“Bir yandan da tabii ‘Greenwashing’ e alet olma gibi bir risk var. Onların yüzde yüz bertaraf edilemediğini düşünüyorum. Bazı durumlarda alet edildiğini düşünüyorum bazı STK’ların sivil toplumun ‘Greenwashing’ aktivitelerine.” (Uluslararası Kuruluş)**

**“Türkiye’de sosyal sorumluluğu özel sektör çok fazla reklam aracı olarak görüyor. Tam farkında değil. Onlara da olabildiğince uzlaşma sağlamak ve bu uzlaşma içinde de olabildiğince onlara sosyal sorumluluğun gerçek anlamını, o bilincini o farkındalığa vâdirmaya çalışırız.” (Mülteci – STK)**

**“Yani ticari kaygılar barındıran, ticaret üzerine örüntülü işler olarak da önümüze çıkan ya da karşılaştığımız iş birlikleri talepleri olabiliyor. Yani daha çok böyle nasıl diyeyim, bunun reklam tarafından kazanılacak hesapları içerisinde olan iş birlikleri de olabiliyor.” (Kamu)**

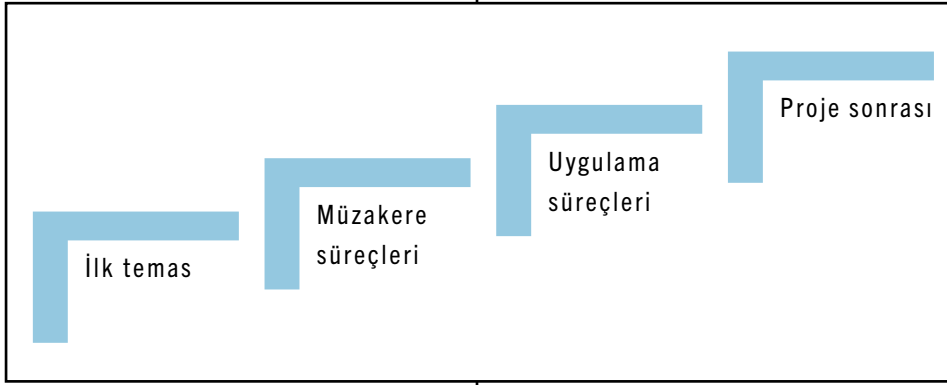
**“Ancak bazı şirketler, bazı kurumlar yapmak için yapıyor. Sadece PR olsun, reklam olsun diye tabiri caizse. Bu çok üzücü. Ya da bir kişiye destek olunuyor. Bin kişi olarak gösteriliyor.” (İnsani Yardım)**

## SORUNLAR

Diyalog ve iş birliği süreçlerinde ilk temastan proje sonrasına değin her aşama için farklı sorunlar tanımlanıyor. Diyalog süreçlerini, her

aşama için ayrı ayrı değerlendirmek amacıyla dört basamakta aşamalandırdık.

### ŞEKİL 3. DİYALOG – İŞ BİRLİĞİ SÜREÇLERİ



İlk iki aşama eksenindeki sorunlara ilişkin bulgularına raporun önceki bölümlerinde değışmiştik ancak özetlemek gerekirse; ilk temasa ilişkin temel sorun temas etmek için uygun ve yeterli sosyal ortamın olmaması veya böyle bir ortamı yaratmak için kendilerinin irade göstermemesi. Ayrıca temaslara, bu koşul sağlansa bile **süzgeçlere takılıyor**; diyalog ve iş birliği için müzakere adımlarına geçemiyor. Birçok temas, tanımlama ve tanımlanmayan kriterler nedeniyle diyalog ve iş birliği iradesine dönüşmüyor. Müzakere süreçlerine geçildiğinde de

konunun kendisi değil, çoğunlukla konu ekseninde **farklılaşan yaklaşımlar müzakerenin** ana konusunu oluşturuyor. Aynı zamanda sivil toplum temsilcileri, Türkiye’de ortak çalışma kültürünün eksik olmasının diyalogun gelişmesinde önemli bir engel olarak tanımlıyor. Uzun erimli planlar yapamamak, uzun dönemli çalışma kültürünün eksikliği iş birliği ve diyalogların yalnızca günü kurtarmak amacıyla kısa dönemli ve etkisiz bir araya gelmelere yol açtığından bahsediliyor.

Proje süreçlerinde tanımlanan önemli bir sorun sorumluluk ve iş bölümüne ilişkin. Projelerin partnerleri çoğu durumda kendi kurumlarının önceliklerini ve takvimini projenin önünde tutma eğiliminde. Partneri olunan projeler kuruluşun diğer “kendi” projeleri arasında kayboluyor, takvimde daha geri plana düşüyor. İş bölümünün yanında karar verme süreçlerinde de zorluklar yaşanıyor. Projelerde süreç içerisinde kararların hangi durumda hangi yöntemler ile verileceği tartışılmıyor ve sorumluluk anlamında tanımlanmayan alanlarda sorunlar yaşanıyor. Ayrıca karar verme süreçleri bir kuruluşun kendi başına yaptığı aktivitelerden daha uzun sürüyor, bu da projelerdeki verimliliği düşünüyor. Sivil toplum temsilcileri ortak projelerdeki toplantı trafiklerinin proje ekipleri üzerinden ekstra iş yükü yarattığına değiniyor.

Ayrı projelerde ve platformlarda bir “meşruiyet” sorunu yaşanıyor. Platformlar ve projelerin yasal statüsü olmadığından ve enformel yapılar olduğundan dolayı kurumlar veya konu paydaşları tarafından tanınmıyor.

İfade edilen ve gözlemlenen bir önemli sorun alanı da uzun süreli iş birlikleri ve diyaloglarda kurumların kendi özgünlüklerini kaybetmesi, platformun ya da projenin genel yaklaşımının kuruluşun kendi yaklaşımını eritmesi. Bu durumunun önüne geçmek için kuruluşların yalnızca en yakın paydaşları ve partnerleri ile değil, kendi yaklaşımlarının dışındaki partnerler ile bir araya gelmesi, iş birliği ve diyalogun çeşitlendirmesi ve mevcut iş birliği ve diyalogun daha kapsayıcı olmasına yönelik ihtiyaçların gözetilmesi gerekiyor.

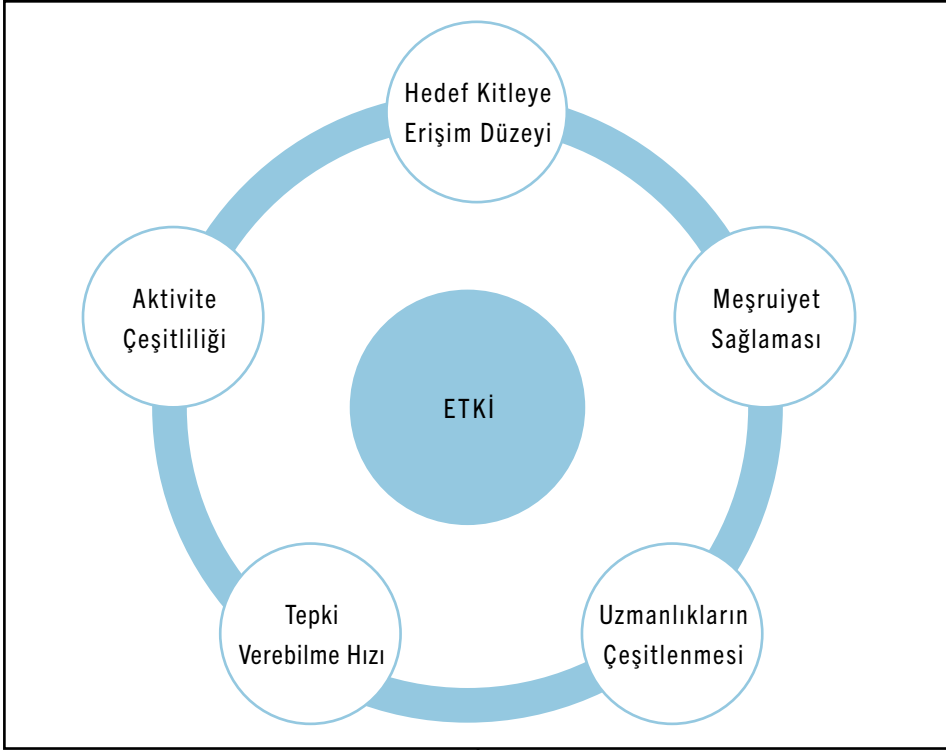


## DİYALOĞUN ETKİSİ VE GELECEĞE İLİŞKİN TAHAYYÜLLER

Bu bölümün konusu diyalogun etkisi ve diyalogun geleceğine ilişkin öngörüler olacak. Öncelikle, iyi örnekler kapsamında görüşülen katılımcılar, diyalog ve iş birliklerinin konuya

etki etme gücünü önemli ölçüde artırdığı görüşündeler ve bu durumu birden çok nedene bağlıyorlar.

### ŞEKİL 4. DİYALOG – İŞ BİRLİĞİ SÜREÇLERİ



İlki, çok partnerli projelerde projelerin toplumsal meşruiyetinin artması. Projenin algısı ve itibarını oluşturan temel etkenlerden biri projeyi oluşturan kuruluşların kendi itibarları. Bu nedenle, özellikle kamu, özel sektör ve STK'ların ortaklaştığı projelerin toplumsal algıda daha meşru bir yerde durduğunu söylemek yanlış olmaz. Örnek olarak incelenen platformlardan Afet Koordinasyon Platformunun hem Kızılay, AFAD ve Elâzığ Valiliği gibi kamu aktörlerini, hem de Hayata Destek, AÇEV, AKUT, TOG ve SGDD gibi farklı uzmanlıklara ve dünya görüşüne sahip STK'ları bir araya getirmesi afet döneminde koordinasyon platformunun yapacağı aktivitelere ilişkin daha geniş bir meşruiyet alanı kurduğunu söylemek yanlış olmaz.

Katılımcılar tarafından etkiyi artırdığı düşünülen bir özellik ise hedef kitleye erişim düzeyi. Her STK'nın kendilerini çevreleyen bir ekosistemleri, farklılaşan hedef grupları ve kendi hedef gruplarına temaslara ilişkin geçmiş tecrübeleri olduğu düşünüldüğünde, çok partnerli, çok paydaşlı projelerinin belirli bir konu ekseninde hedef gruplarının farklı tabakalarına erişim potansiyelinin arttığı söylenebilir. Buna örnek, Eşitlik için Kadın Platformu – EŞİK gösterilebilir; lakin platformu oluşturan STK'ların çeşitliliği savunuculuk ekseninde yapılan faaliyetlerin çeşitlenmesi ve yayılmasına olanak sağlıyor.

İş birliği içerisinde gerçekleşen projelerde etkiyi artıran bir diğer özellik de bu projelerin aktivite bakımından zenginliği; lakin STK'lar aktiviteler bağlamında da uzmanlaşıyor. Savunuculuk yapan, eğitim veren, yardım yapan, bilimsel veri üreten, konuyu izleyen gibi farklı etkinliklerde uzmanlaşmış STK'ların kurduğu iş birlikleri, hem hedef grubun farklı kesimlerine erişmek,

hem de bu farklı kesimlere farklı yöntemler ile erişmeye olanak sağlıyor. Örneğin 2014 yılından beri yürütülen Sarı Bisiklet Projesi projenin ilk zamanından beri ETİ ve Aktif Yaşam Derneği yürütücülüğünde gerçekleşiyor olsa bile, dönemsel olarak İhtiyaç Haritası, İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri, belediyeler, üniversiteler ve öğrenci kulüpleri, kadın inisiyatifleri gibi farklı kurum, kuruluş ve oluşumlar ile kurduğu iş birlikleri sayesinde yıllar içerisinde bisiklet ve aktif yaşamın konusunun birçok farklı noktasına temas etmeyi başardığını gözlemlemek mümkün.

Uzmanlıkların çeşitliliği projelerdeki müdahalenin etkisinin daha güçlü ve uzun süreli yolmasına yol açıyor. Temalar arası temaslar aynı zamanda konuların daha spesifik ihtiyaçlarının görülmesine ve giderilmesine olanak sağlıyor. Yine Afet Koordinasyon Platformundan örnek vermek gerekirse, afet durumlarının öncelikli konusu arama – kurtarma faaliyetleri. Ancak afet durumlarının arama-kurtarma faaliyetlerinin yanında iletişim, gıda yardımı, tıbbi yardım, psikolojik destek, barınma yardımı gibi birçok farklı alanda uzmanlık gerektiren sonuçları oluyor. Bu nedenle çeşitli uzmanlıkları bir araya getiren oluşumlar hem müdahalenin daha etkin hem de daha sürdürülebilir olmasını sağlıyor.

Son olarak, görüşmeciler çok partnerli yapıların ve projelerinin konulara daha hızlı tepki verebilme olanağı sağladığını düşünüyor. Özellikle savunuculuk ekseninde yapılan faaliyetlerde, daha önce bir araya gelmiş olma tecrübesi, savunuculuk gerektiren yeni bir konu karşısında hızlı organize olabilme yetisi kazandırıyor. Eşitlik için Kadın Platformu temsili bu hızlı organize olabilme yetisini şu ifadeler ile anlatıyor:

**“Gerek Nafaka Hakkı Kadın Platformu’nda gerekse daha sonra işte konu bazlı ortaklaşmalarla zaman kaybederek, enerji harcayarak bizim mücadele etmemizin zorlaştığını düşündük ve dolayısıyla ortak mücadeleyi daha hızlı ve daha güçlü sürdürebilmek için bütün kadın haklarıyla ilgili, şiddet dahil, bütün konuları kapsayan bir tek isim altında toplanmanın işimizi kolaylaştıracağını düşündüğümüzde EŞİK Platformu’nu kurduk. Çok uzun zaman alan bir çalışma sonucunda kuruldu. Burada amacımız şeydi, her konuya anında hazır olabilecek bir örgütlenme yapısına sahip olabilmektir.” (Toplumsal Cinsiyet – STK)**

Sivil toplum ve geçmişte iş birliği içerisinde olmuş kurumların temsilcileri diyalogun Türkiye’de geleceği konusunda farklılaşan algılara sahipler. Bu tahayyülleri en temelde iyimser ve kötümser yaklaşımlar ekseninde ayrıştırabiliriz. Kötümser tahayyüllerden başlayacak olursak, özellikle 2017 Türkiye Anayasa Değişikliği sonrası sistem değişikliği nedeniyle merkezi yönetimin yerel temsilcilerinin artık karar verici merciler olmaktan çıkması sonucu kamu ile ilişkilerde yaşanan zorluklar dile getiriliyor. Bu durumun özellikle kamu – sivil toplum iş birliklerini güçleştirdiği ifade ediliyor. İkinci kötümser tahayyül 15 Temmuz Darbe Girişimi sonrası ilan edilen Olağan Üstü Hal ile başlayan süreç içerisinde dernek ve vakıf faaliyetlerine ilişkin sınırlandırmalar. Özellikle 2020 yılı içerisinde gerçekleştirilen dernekler yasasındaki değişiklikler sivil toplumda sivil alanın daralacağı endişesini beraberinde getiriyor. Sivil toplum kuruluşları politik eksende kutuplaşmanın ve dernekler üzerindeki siyasi baskıların sivil toplumun geleceğini olumsuz yönde etkilediğini düşünüyor. İfade özgürlüğü, insan hakları ih-

lalleri, örgütlenmeye ilişkin kısıtlamalar, engellemeler STK’lar tarafından geleceğin sorgulanmasına yol açıyor. Son olarak, Türkiye’nin dış politikası nedeniyle batıdan uzaklaşmasının demokratik, müzakereci / katılımcı süreçlerin alanının daralmasına yol açtığı görüşüne rastlanıyor.

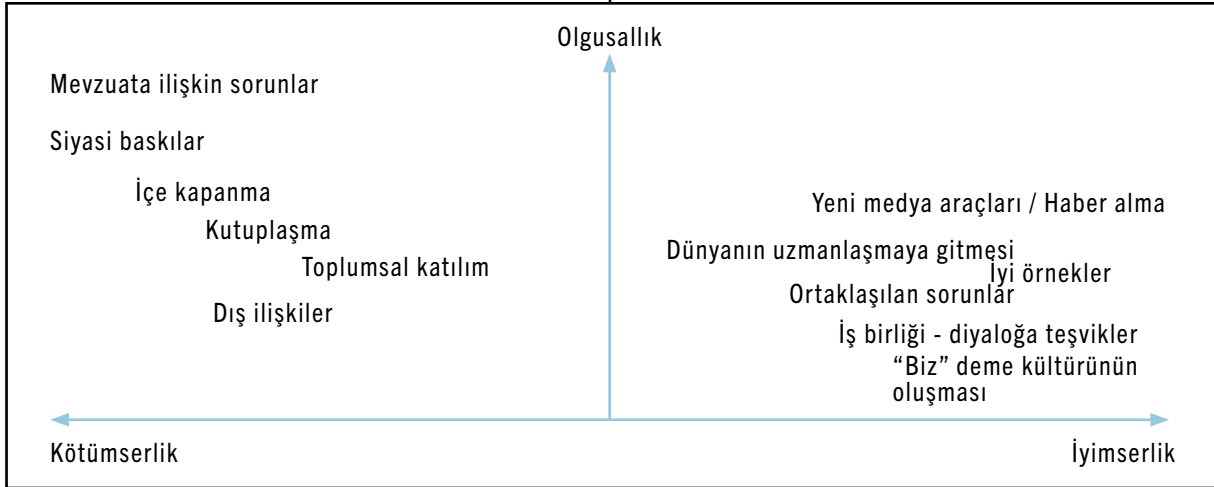
Sivil toplumun geleceğine ilişkin iyimserlik içerisinde olan bir kesimin olduğunu söylemek yanlış olmaz. İyimserlik ilk başta gelişen ve toplumun farklı kesimlerine yayılan iletişim imkanlarıyla yayılıyor. Yeni medya araçları, enformasyona kolay erişim toplumun meselelerin çeşitli yönlerini farklı perspektifler ekseninde değerlendirmesine olanak sağlıyor. Bu nedenle konuların daha spesifik alt alanlarına ilişkin toplumsal farkındalık artıyor. Benzer bir biçimde, meselelerin yalnızca görünen / birincil nedenleri ve sonuçlarının yanında alt neden ve ikincil sonuçlarının da daha görünür olduğunu söylemek yanlış olmaz. Konuların daha spesifik alanlarını anlamaya ve bunlara çözüm üretmeye yönelik uzmanlık ihtiyacı, iş birliği

potansiyellerinin artmasına yol açıyor. İş birliği ve diyalogun gelişmesinin uluslararası kuruluşlar ve diğer fon verenler tarafından da daha çok önemsenmeye ve benimsenmeye başladığını söylemek yanlış olmaz. İş birliği ve diyalog içeren projelere teşvikler giderek artıyor, iş birliği projeler için tercih sebebi olarak daha çok karşımıza çıkıyor.

Bir diğer iyimserlik motivasyonu ortaklaşılın sorunların artmasına ve çeşitlenmesine ilişkin.

Ortak sorunların artması, sorunlar ekseninde diyalog ve iş birliği zemini oluşturma potansiyelini artırıyor. Aynı zamanda diyalog ve iş birliğine ilişkin iyi örneklerin artması ve bu iyi örneklerin raporlanarak dolaşıma sokulması, gelecek iş birliği ve diyaloglar bakımından yol gösterici / motive edici. Görüşülen bir STK'nın yöneticisi, iyi örneklerin çoğaltılması, yaygınlaştırılması ve örnek alınması gerektiğinin altını çiziyor.

### ŞEKİL 5. DİYALOĞUN GELECEĞİNE İLİŞKİN TAHAYYÜLLER



**DEĞERLENDİRME  
VE ÖNERİLER**

**STK'lar bir sivil toplumu aktörü olarak diyaloga açık olma misyonu taşısa da bir araya gelmekten ve birlikte görünmekten imtina edilen bazı durumlar, bazı aktörler ve bazı konular var.**

Önemli bir bariyer misyona / vizyona ters düşmeme. Vizyon ve misyon kuruluşların belirli bir konu ekseninde perspektiflerini, konuyu ele alış biçimlerini ve konuya dahil olma yöntemlerini işaret etse bile, STK'lar bu konuda kendilerine benzeyenleri “yakın ve diyaloga elverişli”, benzemeyenleri “uzak ve diyalog bağlamında tercih edilir değil” ve kendisine ters düşenleri “uzak ve imkânsız” olarak tarif ediyorlar. Bu durum, konuyu ele alış biçimlerin ve konuya müdahil olma yöntemlerinde sınırlılıklar doğuruyor.

**STK'ların çoğu zaman sınırı ve içeriği bilinmeyen etik kural ve prensip ve kriter setleri var.**

Diyalog ve iş birlikleri önünde engellerden bir diğeri ise STK'ların tanımladığı etik kurallar, prensipler ve kriterler. Bu sınırlar net olarak tarif edilmiyor, karşıdaki aktöre göre değişkenlik gösterme potansiyeli taşıyor. Ancak STK'ların varoluş olarak belirli prensipleri ve kriterleri olması şartı değil. Bu kriter setlerinin tanımlanmamış olması, açık olmaması ve esnekliğine ilişkin özelliklerinin bilinmemesi, hem ilgili STK tarafında diyalog ve iş birliği yönünde irade gösterirken, hem de diyalog ve iş birliğine geçmek isteyen STK'ların yaklaşımlarını belirlemesi noktasında sorunlar yaratıyor.

**Politik sınırlar çiziliyor ve korunuyor.**

Baskın eğilim olmasa bile sivil toplum kuruluşlarının kendi örgütlerinin diyalog imkanlarını politik pozisyon ve dünya görüşüne göre sınırlandırdığı durumlara rastlanıyor. Bu politik farklılaşmanın diyalog imkanlarını kısıtlamasına ilişkin bir anlatı da “istese de kabul görmeyiz”. Bu durumun bazı tecrübelerde karşılığı olsa bile tersi tecrübelerin yaygınlaşmasını bu algıyı değiştirme anlamında etkisi olabilir.

**Hem sivil toplum faaliyetlerinde hem kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerinde tanımlanmayan bir samimiyet ölçütü var.**

Samimiyetin boyutu o faaliyetin kuruluşlara politik veya ekonomik bir fayda sağlayıp sağlamaması. Ekonomik çıkar konusu özellikle özel sektörün faaliyetleri ile daha çok ilişkilendirilirken, politik çıkar özellikle STK'ların GONGO olarak tarif ettiği siyasete ya da belirli bir politik kuruluşa bağımlılık durumu olarak tarif ediliyor.

**STK'ların diyaloga ilişkin tecrübeleri kuruluşun kültürüne kalıcı olarak aktarılmıyor.**

Geçmiş diyalog referansları, tanışıklıklar ve kuruluştaki uzmanların diyalog ve iş birliğine açıklığı, sivil toplum kuruluşunun o dönem için diyalog bağlamındaki potansiyelini belirliyor. STK'lar arası uzman tanışıklığı düşük. Orta kadrolardaki tanışıklıkların artması ve STK'ların geçmiş deneyimlerini sonraki dönemlere aktarması için iç doküman kapasitelerinin artması diyalog potansiyellerini artırabilir.

### **Acil ihtiyaç durumları diyalogun gelişmesi için fırsat.**

Acil ihtiyaç durumlarında bir araya gelinen ve etki eden örneklere rastlanıyor. Ancak ihtiyaç halinde bir araya gelmelerinin finansmanında ve organizasyonunda sıkıntılar olduğu görülüyor. Fonların acil ihtiyaçlar ekseninde ayırdığı bütçelerinin olması, bu durumlarda prosedürlerin azalması, acil müdahale ve etki bağlamında olumlu sonuçlara yol açabilir. Ayrıca acil müdahale sonrası oluşan iş birliğinin devamlılığı için yapıların desteklenmesi kritik.

### **Temalar arası bir araya gelmeler kısıtlı.**

STK ilişkileri temelde üç eksende kuruluyor: uzmanlık, aktivite ve tanışıklık. Bu biçimler birbirini dışlamasa bile özellikle uzmanlıklar ekseninde bir araya gelmenin olumlu sonuçlarına rastlanıyor. Interdisipliner birliktelikleri desteklemek, bunun için alanlar açmak ve fonlar oluşturmak, hem diyalog ve iş birliği biçimini dönüştürmesi açısından, hem de spesifik toplumsal ihtiyaçların giderilmesi bakımından etkili olabilir.

### **Sivil toplum dışı aktörlere güven düşük. Merkezi yönetim ile ilişkiler zayıflıyor; yerel yönetimler ile ilişkiler geliyor. Özel sektör ilişkilerinde çekimserlik devam ediyor.**

Son yıllarda, özellikle Cumhurbaşkanlığı Sistemi Anayasa Değişikliği sonrası merkezi yönetimin yerel temsilcilikleri ile ilişkilerin zayıfladığı görülüyor. Sistemdeki merkezileşmenin STK'ların karar vericilere erişimini sınırlandırdığı ifade ediliyor. Yerel yönetimler ile iş birlikleri ve diyaloga daha çok rastlanıyor. Özel sektör ile ilişkilerde çekinceler hâkim. İyi örnekler ifade edilse de STK'lar özel sektör ilişkileri şu çekinceler ile uzak buluyorlar: **reklam dengesi, projeyi / müdahaleyi olduğundan büyük gösterme**, konu ekseninde **konunun faili olan aktörle bir araya gelmeme** (çevreye zarar veren şirketler ile çevre projesi gerçekleştirilmeme), **çekinceli sektörlerden uzak durma** (halk sağlığına, tarımsal üretime, çevreye zarar veren sektörler, silah sanayi vb.) ve **şirketlerin toplumsal algısını** gözetme (hükümete yakın olma, geçmişte işçi haklarına ilişkin yaklaşımları vb.).

### **Fiiliyata geçme düşük olsa da STK'lar diyalog ve iş birliği açısından olumlu bir algıya sahipler.**

Diyalog ve iş birliğinin etkisi genel olarak 5 ekseninde değerlendiriliyor. Bunlar; hedef kitleye erişim düzeyi, aktivite çeşitliliği, tepki verebilme hızı, uzmanlıkların çeşitlenmesi ve kapasite gelişimi ile toplumsal meşruiyetin artması / sağlanması olarak ifade ediliyor. Söylemsel düzeyde de olsa diyalogun olumlulanması gelecekteki potansiyeller açısından değerli.

### **Diyalogun gelişimine ilişkin iyimser ve kötümser yaklaşımlara rastlanıyor. Kötümser yaklaşımlar daha çok vakalara / olgulara dayanırken, iyimser yaklaşımlar gözlem ve temenniler ekseninde kuruluyor.**

Kötümser tahayyüllerin temelini siyaset ve yasal mevzuatlardaki değişiklikler oluşturuyor; iyimserlerin temelini net vakalar oluşturmuyor. İyimser yaklaşımları destekleyecek vakaların yaygınlaşması ve görünürlüğün artması, diyaloga ilişkin potansiyellerin ortaya çıkmasına katkı sunabilir.

### **Konu bazlı diyalog yaklaşımı farklı alanlarda çalışan ve farklı arka planlara sahip kurumları bir araya getirmek için fırsat yaratıyor.**

Konu bazlı diyalog (issue-based dialogue) özetle, farklı siyasi, toplumsal, kültürel, etnik vb. arka planlara sahip ve farklı alanlarda çalışmalar yürüten sivil toplumun ortak bir konu/me-sele etrafında bir araya gelip, uzmanlık alanları, farklılıkları ve deneyimleri doğrultusunda müzakere ve istişare etmesi ve bu tartışmalar esnasında iş birliği olanaklarını keşfetmesi olarak tanımlanabilir. Farklı politik ve tematik arka planlardan gelen kurumların diyalog ve iş birliği temelinde, birbirlerinin ontolojik farklılıklarına odaklanmadan, sorunların çözümü için birlikte inşa ettikleri bir strateji doğrultusunda ortak hareket etmeleri, sorunların çözümü için oldukça büyük önem taşıyor. Birbirinden farklılaşan sivil toplum unsurlarının (dernekler, vakıflar, platformlar, inisiyatifler, girişimler, sosyal girişimler...vb.) diyalog kurma olasılıklarının ağırlıklı olarak onlara ortak zemin sağlayan etkinliklerde gerçekleştiği söylenebilir. Sağlanan ortak zemin vesilesiyle kuruluşlar; ortaklaştıkları sorunları keşfedebilme, bu sorunların çözümüne sunacakları eşsiz katkının farkına varma ve çözüm için bir araya gelme şansı bulurlar. Konu bazlı diyalog da tam bu zeminin kurulmasına yönelik özgün bir yaklaşım olarak etkin bir diyalog ve olası iş birlikleri için önemli katkılar sunabilir.



**EKLER**

**EK 1. ARAŞTIRMAYA DAHİL EDİLEN  
PROJELERE İLİŞKİN BİLGİ NOTU  
(ALFABETİK SIRALAMA)**

**AFET KOORDİNASYON PLATFORMU**

24 Ocak 2020 tarihinde meydana gelen Elâziğ depreminin ardından kurulan platformun üyelerini yerel STK'lar, ulusal STK'lar ve kamu kurumları oluşturuyor. Platform afetlere hazır bir toplum inşa etme misyonu taşıyor. Ekim 2020 tarihinde misyon ve vizyonunu belirleyerek kurumsal bir kimlik kazanan Afet Platformu, ağırlıklı olarak afet olmayan dönemlerde çalışıyor. Platformda ihtiyaç analizi, arama kurtarma, gıda bankacılığı, gönüllü koordinasyonu gibi farklı uzmanlık alanlarından olan ve ulusal

düzye de faaliyet gösteren STK'lar bulunuyor ve her bir STK uzmanlıklarını ortaya koyarak çalışmalara katkı sağlıyor. Platforma üye STK'ların sayısı giderek artmakta. Üyelerin çeşitliliğini platform üyesi bir STK'nın temsilcisi şu sözlerle ifade ederken aynı zamanda kamu ile beraber yapılan çalışmalara iyi bir örnek olduğunun altını çiziyor. Platformun faaliyetlerinin afet döneminde olduğu kadar afet olmayan dönemlerde de çok yoğun olduğu belirtiliyor.

**“Hepimizin yetkinlik setleri, deneyimi ve kaynakları farklı. Yani kimimiz mesela gıda bankacısıyız, yani Tider. İhtiyaç Haritası'nda haritalama var. Ondan sonra, Hayata Destek sahaya çıkıp data çekebiliyor. İşte AÇEV'in bebek bezi firmalarıyla çok yakın bağlantısı var gibi. Yani kimde ne varsa, özellikle afet gibi çok hızlı organize olmanız gereken zamanlarda bunu çok hızlı bir biçimde bir araya getirip en hızlı müdahale. Yani kiminde arama kurtarma yetkinliği var, işte AKUT gibi. Orada mesela kamuyla da beraber çalışıldı. Yani AFAD, Kızılay falan hep beraber, yan yana duruldu mesela orada. Çok iyi örneklerden biri, öyle düşünebiliriz.”**

## EŞİK- NAFKA HAKKI PLATFORMU

Kadınların nafaka hakkının sınırlandırılması yönündeki girişimlere karşı kadın örgütleri tarafından 'Nafaka Hakkı Platformu' adıyla oluşturulan platform daha sonra bütüncül olma amacıyla EŞİK Platformu adıyla çalışmalarına devam etmeye başlıyor. Böylece kadın haklarıyla ilgili bütün konuları kapsayan bir platform olmak ve kadın örgütleriyle birlikte tek bir çatı altında birleşerek ortak mücadeleyi daha hızlı ve güçlü sürdürebilmek amaçlanıyor. Platform uzun süren çalışmalar sonrasında kuruluyor ve halen eksikliklerinin bulunduğu söyleniyor. Nafaka Hakkı Platformu'ndan EŞİK'e dönüşümün temel amaçlarından biri kadın haklarıyla ilgili her konuya hâkim, çözüm ve fikir üretebilen bir örgütlenme yapısına olan ihtiyacın giderilmesi olarak görülüyor.

Platformun faaliyet alanları arasında, kadın haklarına yönelik faaliyet geliştirmek, kadın haklarını ve kadının eşit yurttaşlık haklarını savunmak, kadına yönelik şiddeti önlemek ve savunma stratejileri geliştirmek yer alıyor. Platformun faaliyet alanlarındaki çalışmalara yönelik farklı gruplar oluşturduğu söyleniyor. Çalışmalara göre o alandaki uzmanların daha aktif rol aldığı belirtiliyor. Platformda uluslararası çalışma grubu, siyasi partiler çalışma grubu, sivil toplum çalışma grubu, metin yazma grubu, hukuk grubu ve koordinasyon grubu gibi çalışma grupları var.

Platformda yalnız büyükşehirlerdeki kadın örgütleri ile değil yereldeki örgütler de yer alıyor. Böylece toplumun kılcak damarlarına kadar eriştiklerinin altı çiziliyor.

“Gerek Nafaka Hakkı Kadın Platformu’nda gerekse daha sonra işte konu bazlı ortaklaşmalarla zaman kaybederek, enerji harcayarak bizim mücadele etmemizin zorlaştığını düşündük ve dolayısıyla ortak mücadeleyi daha hızlı ve daha güçlü sürdürebilmek için bütün kadın haklarıyla ilgili, şiddet dahil, bütün konuları kapsayan bir tek isim altında toplanmanın işimizi kolaylaştıracağını düşündüğümüzde Eşik Platformu’nu kurduk. Çok uzun zaman alan bir çalışma sonucunda kuruldu. Burada amacımız şeydi, her konuya anında hazır olabilecek bir örgütlenme yapısına sahip olabilmektir. Yani kadın örgütlerinin kendi uzmanlık alanlarını, çalışma alanlarını önünüze gelen her konuda bu uzmanlık alanına sahip kadınlarda yani biraz daha öne çıktığı bir hal düşünmüştük. Bu tam olarak gerçekleşti henüz diyemeyiz. Daha çok erken bir yapılanmayız. Ama bu yönde ciddi bir çalışma yürütüyoruz. Pek çok kurucusu var Eşik Platformu’nun böyle olduğundan, pek çok kurucusundan bir tanesi de benim. Şu anda da koordinasyon grubunda çalışma grupları arasındaki eş güdümü sağlamak, ilişkili kılmak gibi bir pozisyondayız.”

“Kadının politik özne olması, eşit olarak her alana katılması ve özellikle politik karar alma süreçlerinde etkin ve eşit katılımı, bizim asıl meselemizdir. Tabii ki eşit katılım hedefimizdir. Ama bu arada da mevcut kadın varlığının, bulunduğu yapılar, kurumlar vs. içerisinde etkinliğinin artırılması yönünde farklı kurumlardaki kadınlarla da iş birliği halindeyiz. Yani siyasetten basına. Bir gazetede, bir televizyon kurumundaki konumunu bir kadının güçlendirmek, onu desteklemek gibi de düşüncelerimiz, çalışmalarımız o yönde. Yani karşılıklı bir etkileşim o yapılarla.”

## İMECE

İMECE, 2016 yılında ATÖLYE, S360 ve Zorlu Holding ortaklığında kurulan bir sosyal inovasyon platformudur. Proje ortaklarından Zorlu Holding, toplumsal sorunların çözümü için herkesin sorumluluk alması gerektiğine inanıyor ve ülkemizi yakından ilgilendiren sosyal meselelere çözüm üretmek ve destek olmak isteyen herkesi bu çatı altına davet ediyor. S360 İMECE 'de, farklı bir yarına ulaşmaya katkıda bulunacak, sosyal etkisi yüksek ve ölçeklenebilir girişimlerin hayata geçirilmesine destek oluyor. ATÖLYE ise kurucu ortağı olduğu İMECE 'ye farklı paydaşların iş birliği içerisinde olma-

sını, farklı disiplinlerin bir araya gelmesini ve girişimcilik yaklaşımını getiriyor.

İMECE ile birlikte, sosyal meselelere girişimcilik yaklaşımıyla yenilikçi ve sürdürülebilir çözümler yaratılması destekleniyor. İMECE 'nin varlık sebebinin sosyal inovasyon ya da sosyal girişimciliğin desteklenmesi olduğu söyleniyor. Platformu diğer girişimlerden farklı kılan, odağına sadece sosyal inovasyonu almaması, çeşitli faaliyet alanlarının olması olduğu belirtiliyor. Faaliyet alanlarını İMECE temsilcisi şöyle aktarıyor;

**“İMECE 'yi burada farklı kılan kurgusu, biz sadece sosyal girişimciliği almıyoruz odağımıza, sosyal inovasyon dediğimizde aslında kitlesel fonlamadan tutun da açık inovasyona gençlerin işin içinde olması, Stanford Social Innovation Review'in Türkçeleştirilmesi gibi aslında çeşitli yap- faaliyet alanlarımız var. Bir açıdan biricik, sosyal inovasyon platformu olarak ama yapmış olduğu faaliyetler açısından da şu anda 40 tane, 2016 yılında 3 tane yapıya benziyor.”**

İMECE kurucu ortaklarından S360 temsilcisi, platformun 3 temel amacının olduğunu söylüyor. Bunlar; nitelikli eğitim, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve eşitsizliklerin azaltılmasıdır. Çalışmaların bu üç konuda yürüdüğü-

nün altı çiziliyor. Bu üç başlık altında çalışma yürütecek oluşumlara mentörlük ve maddi desteklerin sağlandığı söyleniyor. S360 temsilcisi İMECE 'nin önemini şöyle ifade ediyor;

**“İmeceyi şu anlamda ben değerli buluyorum; hem bu konuyu böyle sahiplenen veya bununla ilgili somut çalışmalar yaparken bir yandan da işte farklı alanlarda bunun biraz daha savunuculuğunu da yapabiliyor.”**

Zorlu Holding olarak toplumsal sorunların çözümü için herkesin sorumluluk alması gerektiğine inanıyor ve ülkemizi yakından ilgilendiren

sosyal meselelere çözüm üretmek ve destek olmak isteyen herkesi bu çatı altına davet ediyor.

## OTİZM EYLEM PLANI

Otizm Eylem Planı otizmlili bireylere yönelik yürütülen çalışmalar kapsamında ilk olarak 2013 Aile, Çalışma ve Sosyal Politikalar Bakanlığı öncülüğünde ilgili STK'lar, kurumlar ve üniversitelerin etkin katılımıyla otizmlili bireylere yönelik Eylem Planı Taslağı olarak hazırlanmış ve kamuoyu ile paylaşılmıştır. 3 Aralık 2016 tarihinde Resmî Gazete 'de yayınlanan Otizm Eylem Planı'nda 6 başlık altında toplanan 26 tedbir bulunmakta. Planda bulunan her bir hedef Aile, Çalışma ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, RTÜK, YÖK gibi kurumların sorumluluğuna verilmiştir. Bu başlık ve tedbirler otizmlili bireylerin ailelerinin ihtiyaçlarını karşılamak, bireylerin yaşam kalitelerinin artırılması, bireylere yönelik sağlık, eğitim, destek hizmetlerinin sürekliliğini sağlamayı amaçlıyor. Otizm Eylem Planı, otizm bireylerin anayasal haklarını güvence altına almayı hedefliyor. Aynı zamanda Otizm Eylem Planı ile toplumun bütün kesimlerinin farkındalık kesimlerinin artırılması da hedefleniyor.

Bu başlıklar;

- Farkındalık Çalışmaları ve Kurumlar Arası İş birliği
- Erken Tanı, Tedavi ve Müdahale Zincirinin Kurulması

- Ailelere Yönelik Hizmetlerin Geliştirilmesi
- Eğitsel Değerlendirme, Özel Eğitim, Destek Eğitim ve Rehabilitasyon Hizmetlerinin Geliştirilmesi
- İstihdam Süreçleri ve Çalışma Hayatı
- Sosyal Hizmet, Sosyal Yardım ve Toplumsal Yaşama Katılım

Eylem Planı ile vatandaş olmaktan doğan hakların uygulamada da geçerli hale gelmesine olanak sağlamak amaçlanıyor. Eylem Planı değişim için kamuoyunu, bürokratları ve meclisi hedef kitesine alıyor. Kamuoyunun, otizmlili bireylerin yaşadığı hak ihlallerinden haberdar olmaması ve konu üzerindeki farkındalığın az olması yaşanan ihlallerin önemli sebepleri olarak görülüyor. Otizm Eylem Planı'nı ile birlikte, toplumun, otizmlili bireylerin yaşadığı sorunlara karşı bilinçlenmesinin meclis üzerinde de yaptırım gücünü artıracığı düşünülüyor. Ancak Otizm Eylem Planı'nın 3 Aralık 2016'da Resmî Gazete 'de yayınlanmış olmasına rağmen henüz hayata geçirilmemiştir. STK'ların ve ilgili kurum ve kuruluşların hayata geçirilmesi yönündeki çalışmaları aktif olarak devam ediyor.

## SARI BİSİKLET

Sarı Bisiklet Projesi 2014 yılında Eti ve Aktif Yaşam Derneği iş birliğiyle hayata geçirildi. Projenin temel amaçları arasında sağlıklı bir yaşam için toplumu harekete teşvik etmek ve bisikleti gündelik hayatın bir parçası haline getirmek yer alıyor. Bu doğrultuda çeşitli iletişim faaliyetleri yapılmış, etkinlikler düzenlenmiş. Bu etkinliklerde toplumu farklı kesimlerin-

den ve yaştan bireylere temas ediliyor. Etkinliklerden biri olan ilkokullarda verilen güvenli bisiklet eğitimi kapsamında bisiklete binmeyi bilmeyen çocuklara bisiklet sürme öğretilmiş. Bu kapsamda Eskişehir ve İstanbul'da bulunan okullarda yaklaşık 18 bin öğrenciye güvenli bisiklet sürüş eğitimi verildiği ifade ediliyor.

**“Bizim Sarı Bisiklet’te aslında işte ilk başlar yani hala şeyimiz aynı tabi ki biz aslında gündelik yaşamda bisiklet kullanımını hem nihai olarak gündelik yaşamda bisiklet kullanımını arttırmaya çalışan bir projeyiz aslında ve bunun için aslında yaptığımız şeyler birazcık daha böyle vatandaşlara bisikleti tekrar böyle hatırlatmak, yani çocuklukta kalan anılardan ziyade aslında hani bisikletin daha farklı da bir araç olabileceği, gündelik yaşamı kolaylaştırabilecekleri araç olabileceği vs. gibi aslında yani gündelik yaşamda bisikleti aslında yaygınlaştırmaya çalıştığımız bir proje ve yani 8. Yılı yılına gireceğiz bu sen gerçekten ve 8 yıldır da aslında aynı amaç uğruna çalışıyoruz.”**



Bisiklet geri dönüşüm kampanyası ile bağışçılardan toplanan kullanılmayan bisikletler Kadir Has Üniversitesi tarafından toplanarak tamir edilmiş okullara gönderilmiş. Bir diğer etkinlik olan mobil tamir aracı ile kullanılmayan bisikletlerin tamir ve onarımının yapılarak tekrar

kullanıma kazandırıldığı aktarılıyor. Aynı zamanda Shell akaryakıt istasyonuna da bisiklet bakım ve onarım merkezleri kurulduğu ifade edilenler arasında. Aynı zamanda projenin Bisikletli Kadın İnisyatifi'nin oluşumunu desteklediği ve teşvik ettiği şu sözlerle ifade ediliyor;

**“Mesela Bisikletli Kadın İnisyatifi'nin kuruluşuna öncülük eden proje aslında Sarı Bisiklet. Yani her ne kadar bu çok fazla hani bu şekilde konuşmuyoruz bunu tabii ki. Hani sonuçta biz destek olduk Bisikletli Kadın İnisyatifi'ne. Biz dedik ki hadi kızlar bir şey yapın. Proje olarak dedik hadi bir birleşin, bir şey yapın, biz de sizi destekleyelim. Yani öyle aslında birazcık teşvik ettik onları kurulmak için ve bir araya gelmek için veyahut da ilk senede çok güzel etkinlikler yaptık birlikte. Sonraki senelerde başka işleri yani proje içerisinde başka işlerde de yine birlikteliğimiz sürdü. O yüzden hani iş birliğimiz var. Hatta böyle bir kuruluşun şeyine de öncü olduk aslında kurulmasına.”**

Yapılan bu etkinliklerin yanında proje kapsamında Türkiye Toplumunun Fiziksel Aktivite Düzeyi Araştırması, Türkiye Fiziksel Aktivite

ve Yürüyüş Pratikleri Araştırması, Türkiye'de Bisiklet Sahipliği ve Kullanımı Araştırması da yapılmış.

## SULTANBEYLİ MÜLTECİLER DERNEĞİ

Sultanbeyli Mülteciler Derneği, 2014 yılında ülkesinden ayrılmış ve uluslararası koruma ihtiyacı olan mültecilerin sorunlarına çözüm aramak amacıyla kurulmuş. Dernek farklı milletlerden oluşan kadrosu ile ihtiyaç sahibi mültecilere destek veriyor. Mülteciler Derneği dil, din, ırk, cinsiyet, yaş, engellilik, politik görüş farklılığı gibi nedenlere dayalı hiçbir ayırım gözetmeden faaliyetlerini yürüttüğünü belirtiyor.

Başta mültecilerin temel sorunları olmak üzere tüm yaşamsal ihtiyaçlarının giderilmesine destek olmak ve toplumla uyumlarının hızlı bir biçimde sağlanabilmesi için özel sektör kuruluşları, sivil toplum kuruluşları ve kamu kurumları ile iş birliği içerisinde oldukları söyleniyor. Mülteciler Derneği kuruluşundan yaklaşık 2 yıl sonra bütünleşik bir hizmet vermek amacıyla Sultanbeyli ilçesinde Mülteciler Toplum Merkezini oluşturmuş olup bünyesinde farklı birimler bulunduruyor.

Bu birimler şöyle;

- Sosyal Uyum
- Mülteci Meclisi

- Gönüllülük
- SUKOM
- Akıl ve Ruh Sağlığı Merkezi
- Fizik Tedavi Birimi
- Hastane Tercümanlığı
- Göçmen Sağlığı Merkezi
- Koruma / Himaye
- Hukuki Danışmanlık
- Sosyal Ekonomik Destek
- Kadın Konukevi
- İnsani Yardım
- İş Yeri Ruhsatlandırma
- Danışma Hattı
- Çocuk Dostu Alan



